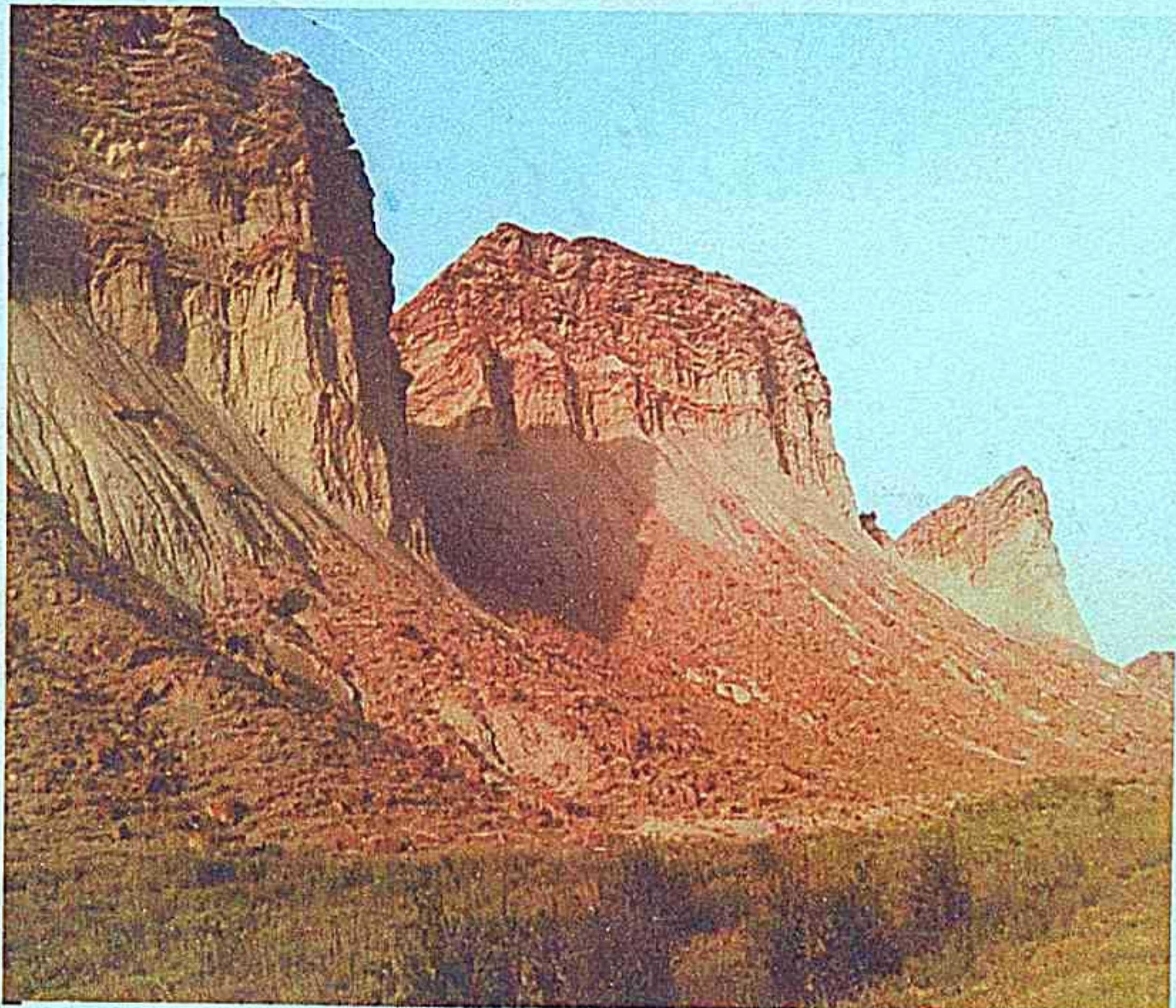

TAĞI ŞABANOĞLU

**«OĞLAN-QIZ» ƏFSANƏSİ,
YAXUD
GİLAN GÖZƏLİ**

TAĞI ŞABANOĞLU

**«OĞLAN - QIZ» ƏFSANƏSİ,
YAXUD
GİLAN GÖZƏLİ**

NAXÇIVAN
MUXTAR RESPUBLİKASI
ALI MƏCLİSİNİN
NAXÇIVANŞUNASLIQ
MƏRKƏZİ

Daxili olma № 01
"09 fevral 2011 Bil"

Naxçıvan -2010

Redaktoru: **Akif İmanlı**
Pedaqoji elmlər doktoru

*Tağı Şabanoğlu. “Oğlan-qız əfsanəsi, yaxud Gilan gözəli”.
(Əfsanə). Naxçıvan, “Məktəb”, 116 səh.*

© “Məktəb” 2010

M-1158-1106-2806-2010

“Məktəb” nəşriyyatı.
Naxçıvan 2010z

Ümummilli lider Heydər Əliyevin müstəqillik və azadlıq haqqında kəlamları

- Azadlıq müstəqil tərəqqi, maneəsiz, sürətli inkişaf deməkdir.
- Azadlıq – itkilər bahasına əmələ gələn səadətli, günəşli bir amaldır.
- Azadlıq – zülmə məruz qalmış xalqların bariz qələbəsi və təntənəsidir.
- Zülm qara buluddursa, azadlıq nur, şəfəq saçan parlaq Günəşdir.
- Azadlıqda yaşayın bir millətin mədəniyyəti-incəsənəti, musiqisi, teatırı, məktəbi, dili də müstəqildir.
- Azadlıq – demokratianın ən yüksək təntənəsidir.
- Azadlıq – qurbanlar tələb edər.
- Ordubad Azərbaycanın incisidir.

ƏBƏDİLƏŞƏN HƏQİQƏTLƏR (ön söz)

Azərbaycan şifahi xalq ədəbiyyatının ən qədim nümunələrindən biri olan, bəlkə də əmək nəgmələrindən çox-çox əvvəl yaranan əfsanələr tarixi həqiqətlərin zaman-zaman bu günümüzə qədər gəlib çatmış ən nadir və yaddaşlarda iz salan nümunəsidir.

Əfsanələr uydurma, cəfəngiyyat, xəyal və istəklərin bənzətməsi deyil, tarixi həqiqətlərdir. Bu həqiqətlər zaman-zaman dərəli-təpəli, daşlı-çinqılı yollar keçmiş, nəsildən-nəsilə, eldən-elə, obadan-obaya köç edərək xalqımızın yaddaşında bədii təsvir vasitəsi ilə zənginləşərək əfsanələşmişdir, yaddaşlarda silinməyən izlər buraxmışdır.

*Toxunsan vətəndə hər hansı daşa,
Rəvayət söyləyər sənə bir başa.*

Yaxud

*Yeri ehtiyatla torpağın üstə,
Ayağı ehmalca bükərək qatla.
Ana vətənimin hər qarışında,
İgidlər uyuyur torpağın altda.*

Xalqımızın tarixi kökləri, onun mübarizəsi, həyat tərzi, adət-ənənəsi, mədəniyyəti, bütün varlığı, sevinci və kədəri əfsanələrdə öz əksini tapmışdır.

Müdriklər diyarı olan doğma Azərbaycan xalqının daima aqil, dünya görmüşlərin dörlü kəlamlarına məsləhət və nəsihətlərinə ehtiyac olmuş, bütün şahələrdə səbrli və təmkinli addımlar atılmışdır.

Əfsanələrimizdə yadelilərə – qarı düşmənə qarşı kin, qəzəb və nifrət hissəleri geniş formada öz əksini tapmışdır.

Xalqın igid oğulları mətanətlə düşmənə qarşı mübarizə aparmış, qara qüvvələri qətiyyətlə dəf etmişlər.

Əfsanələrin böyük bir qismində vətənə bağlılıq, doğma el-obaya vurğunluq, mübarizə əzmi və şər qüvvəllərlə barışmazlıq leytmöтивlik təşkil edir. Bütün növ bu tipli janrda qəhrəmanlar qalib gəlir, el qəhrəmanına çevrilir və əbədiləşir.

2500 il tarixə malik olan, hər daşı hər qayası əfsanələşən, sərdabələr diyarı olan Xaraba Gilan şəhəri zaman-zaman tarixin yaddaşında silinməz izlər buraxmış, tarixi həqiqətləri əbədiləşdirərək zəmanəmizə bəxş etmişdir. Xaraba Gilanla bağlı «Oğlan-qız», «Keçi qalası», «Dəli yağı», «Torta siçan», «Küp qarısı» əfsanələri bu gün möhtəşəm tarixmizi özündə yaşadır və gənclərimizi şər qüvvələrə qarşı mübarizəyə səsləyir.

Gilan şəhərinin salınması Nuh babamızın gəmisinin Gəmiqayaya çırpılıb dayanması ilə bir vaxta düşür. Gəmidən yerə təşrif gətirənlər neçə mil qərbə, şərqə, şimala, cənuba doğru addımlayaraq yaşayış üçün məskənlər seçmişlər. Möhtəşəm şəhərlər və kəndlər salmış və yurdaş olmuşlar.

Elə «Oğlan kız» əfsanəsi də Gilan şəhərinin təşəkkül tapdığı bir dövrdən bəhs edir.

Əfsanədə iki gənc – Ərdoğan və Gilan gözəlinin sonsuz məhəbbəti, bu iki gəncin ağıl və dərrakəsi, Ərdoğanın qara və şər qüvvələrə qarşı qətiyyətli mübarizəsi öz əksini tapmışdır.

Ölməzlik simvolu olan Ərdoğan ölümlü-itimli, gəlimli-gedimli dünyanın sınadalarından çıxmış, qarşısına çıxan bütün şər qüvvələrin yaratdığı maneləri aqlın gücü ilə dəf etmiş, zəfərlər çalmış və geri çəkilməmişdir. O, hər hansı qorxulu yola getməzdən qabaq müdriklərdən

məsləhətlər almış ağıl, səbr və dərrakə ilə hərəkətə başlamışdır.

Oğuz qəbiləsinə başçılıq edən Zalim xan, Qazan xanın əmisi oğludur. Bütün qəbilə İslam dinini qəbul etsə də Zalim xan atəşpərəst kimi qalmış, cəmiyyətə və ailə-məişətinə zidd olan mənfur əməllərdən əl çəkməmişdir. O, qəddar və zalim olmaqla yanaşı, iyrənc hisslərlə yaşayır. Sarayında yüzlərlə hərəmi olmasına baxmayaraq gözəl qızına vurulur. Əxlaqa zidd hərəkətlərini həyata keçirməyə çalışır. Onun alçaq niyyətləri İslam dininin dəyərli qanunları ilə bir araya sığdır. O, həm qəbiləsinin, həm də qızının nəzərində ən aşağı dərəcəyə qədər alçalır. Niyyətlərini həyata keçirmək üçün dönə-dönə eloğlu Ərdoğan ölümlü-itimli, gedər-gəlməz yollara göndərir. Hətta sonda şərab əvəzinə ona zəhər içirtməyə çalışır. Buna da nail olmadığı üçün, onu qalınc ilə vurub öldürmək istəyir.

Şər qüvvələrlə barışmaz olan Ərdoğan, Oğuz elinin qəddar düşməni olan Zalim xanı səbr və təmkinlə məhv edir. Zalim xan alçaq niyyətlərinin, mənfur əməllərinin qurbanı olur.

Əfsanənin əsas qəhrəmanlarından biri olan Gilan gözəli saf məhəbbətə, təmiz qəlbə, ülvi eşqə malik bir gözəldir. Onun gözəlliyi ondadır ki, o, öz eşqinə sadıqdır, yolunda dönməzdür. Yurdunu, obasını mətanətlə qorumağa qadir olan Ərdoğan sonsuz məhəbbətlə sevir. Onun arzusu yurdunu, obasını qorumağa qadir olanq bu cəngəvərlə həyat qurmaqdır.

*Yaşayır qəlbində sonsuz bir istək,
Vətənin qəmini, kədərin silsin.*

*Qara qüvvələrdən, şər qüvvələrdən,
Doğma vətənini qoruya bilsin.*

Gilan gözəlini yaşadan vətənin azadlığı, bütövlüyü, insanların doğma yurda bağlılığıdır. Eşq azad olduğundan vətən də azad olmalıdır. Azad olmayan vətəndə sərbəst məhəbbətdən, müstəqil istəkdən söhbət açmaq olmaz.

Gilan gözəli Oğuz qəbiləsinin adət və ənənələrinə sadıq bir tərzdə özünü təmkinli aparır. Abrı, həyanı, namusu gözləyir. Bulaqdan su gətirən Gilan gözəli qayıdarkən yolda çiynində pələng gətirən yaralı Ərdoğan rastlaşır, onun yaralarını sarıyır. Cəsur və qorxmaz Ərdoğan vurulur.

Atasının iyrənc istəkləri Gilan gözəlində sonsuz dərəcədə nifrət və qəzəb hissi yaradır. Bir tərəfdən sevdiyi oğlanının atası tərəfindən incidilməsi onların qovuşmasına mane olması digər tərəfdən atanın doğma qızı alçaq məhəbbət hissləri bəsləməsi Gilan gözəlində kəskin etiraz yaradır. Atasından qisas alınmasına mane olmur.

Lakin Ərdoğan sonsuz bir məhəbbətlə sevdiyi Gilan gözəlinin xatirinə səbr və təmkinlə hərəkət edir.

Onların hər ikisi feodal-patriarxal bir cəmiyyətdə rahatlıq hiss etmirler. Elə bir cəmiyyət axtarırlar ki, orada sevgi də, məhəbbət də azad olsun. Cəmiyyətdə yaşayan insanlara dəyib-dolaşan olmasın. Ona görə də onlar cansız bir aləmə dağa çəkilir. Müdrik qocanın məsləhəti ilə əbədiləşmək üçün daşa dönürlər.

*Əlyar Səfərli
Azərbaycan MEA-nın müxbir üzvü*

*Bəhlul İbrahimov
Tarix elmləri namizədi*

«OĞLAN-QIZ» ƏFSANƏSİ, YAXUD GİLAN GÖZƏLİ

(Prolog)

Bu əfsanədə təmiz və ülvi məhəbbətdən bahs edilsə də, vətənə məhəbbət, vətənpərvərlik hissləri də geniş yer tutur. Çünkü təmiz məhəbbət və səadət doğma yurdun azadlığından başlanır. Azadlıq milli mənsubiyətindən, irqindən, cinsindən asılı olmayaraq bütün millətlər üçün ən dəyərli bəxşisdir.

Bu söyləyəcəyim bir əfsanədir! Tarixi həqiqətlərin cövhərini özündə mühafizə edib saxlayan bir əfsanə!

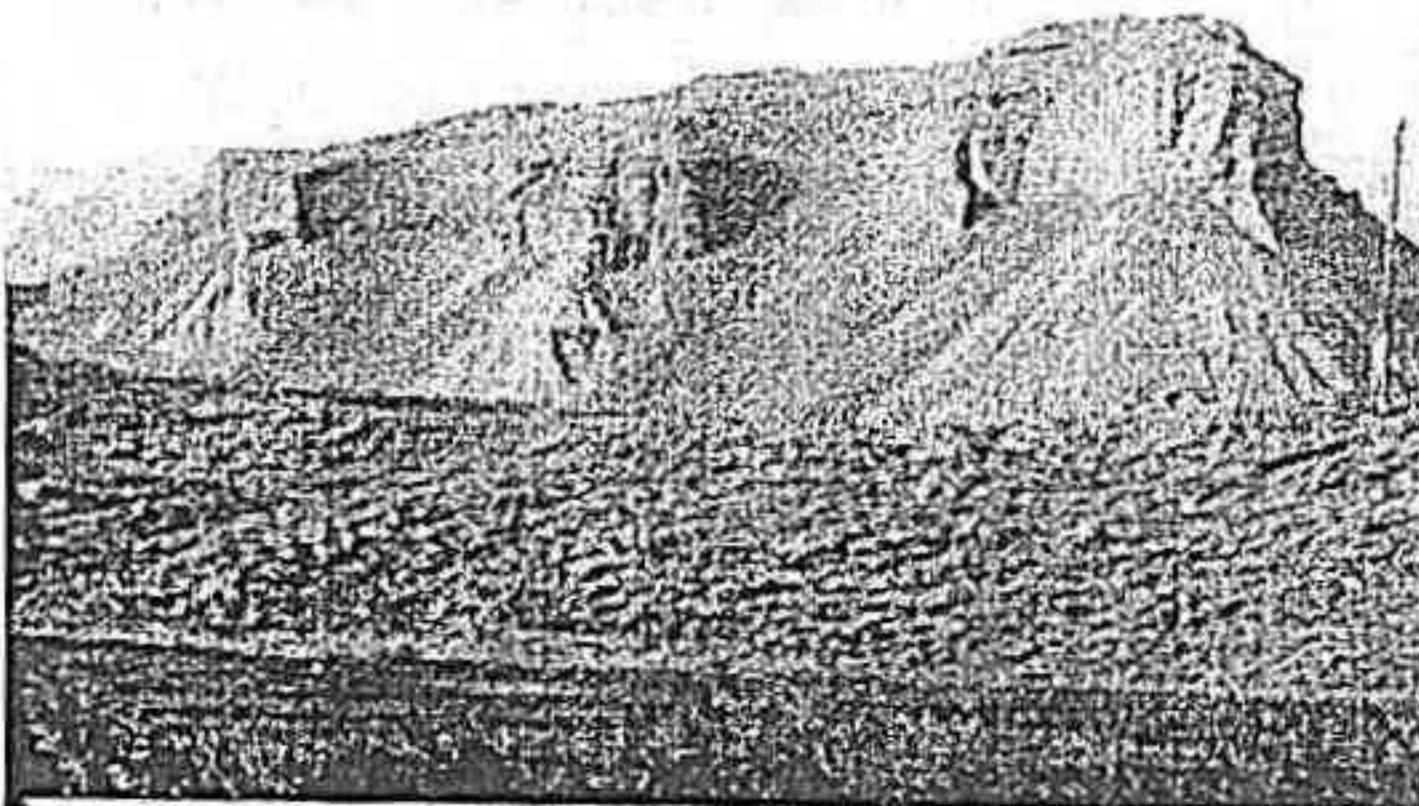
***

Gəmi qayaya çırıldı

Gəmi kiçik Qafqaz dağlarından biri olan dağa dəyib parçalındı. Bu dağ Ordubad rayonunun çox-çox ucqarlarında-Nəsirbaz kəndinin şimalında yerləşir.

Gəmi ağır təkandan sonra yırğalandı. Nuh Peyğəmbər qəmgin halda təəccüblləndi. Canlı məxluqu Qadir Allahın qəzəbi ilə baş verən ölüm və fəlakətlərdən xilas edən ağır gəmi Ağrı dağına dəyib zədələnəndən sonra möhtəşəm sildirimiли qayaya dəyib tamam hərəkətdən düşdü. O zamandan bəri bu dağ Gəmiqaya adlandı.

Gəmi yavaş-yavaş yerə otururdu. Nuh gəminin bir səmtində taxta parçası üstündə bürüşüb oturmuş göyərçi-nə dedi: yerlərə en, suların yerlərdən çəkilib-çəkilməməsi haqqında mənə xəbər gətir. Göyərçin bir anda qanadlarını şappıldadıb gəmidən yerə tərəf qıy vurdu. Qəlbində əmin-amanlıq, həyat eşqi olan bu quş pillə-pillə yerə tərəf uçmağa başladı.

Qədim Gilan qalasının Gilançay kənarından görünüşü

Hələ yerlərdən sular tamam kəsilməmişdi. Birdən quşun gözləri gah qonur, gah da boz rəngdə olan torpaqlara sataşdı.

Göyərçin sevincək qanadlarını yiğib yerə qondu. Yerdə həyat canlanmağa başlamışdı. Zərif otlar, gülcicəklər yerdən baş qaldırırdı. Bəzi yerlərdə tala-tala sümbüllər göyərmiş və baş bağlamağa başlamışdı. Əmin-amanlıq simvolu olan bu quş dimdiyi ilə bir-neçə sümbülü qırıb dimdikləri arasına alıb sevincək havaya qalxdı. Xeyli uçdu, qayaya çırpılmış gəmiyə yaxınlaşdı. Dimdiyindəki sümbülləri gəmidə bikef halda dayanmış Nuha tərəfə uzatdı Nuh çox sevindi. Sağ əlini üzünə çəkib salavat çevirdi. Üzünü ucalardan uca Xalıqə tərəf tutub şükürlər etdi. Həmd-sənalar söylədi. Öz-özlüyündə belə bir qənaətə gəldi ki, gəmisində xilas etdiyi inamlı bəndələri və heyvanatı Yer üzərində yaşamaq üçün yerə endirə bilər. Hər tərəfdə su çəkilirdi. Nuh bütün canlı məxluqata, eləcə də heyvanata yerə enmək əmrini verdi. Məxluq təmkinlə gəmidən yerə enməyə başladı. Allaha pənah gətirən, daim şükürlər edən etiqatlı insanlar Gəmiqaya dağının ətəklərində, Qapıcıq, İlənlı dağ, Qaraqum və sairə ərazilərdə məskənlər salmağa başladılar. Bir qisim

məxluq qərbə tərəf-Urniya gölünün məhsuldar sahəllərində məskunlaşdı.

Onlar ovçuluqla, əkinçiliklə, maldarlıqla məşğul olmağa başladılar. Onlar daima çalışırdılar ki, otlu-sulu, mal-qara üçün əlverişli sahələr seçsinlər.

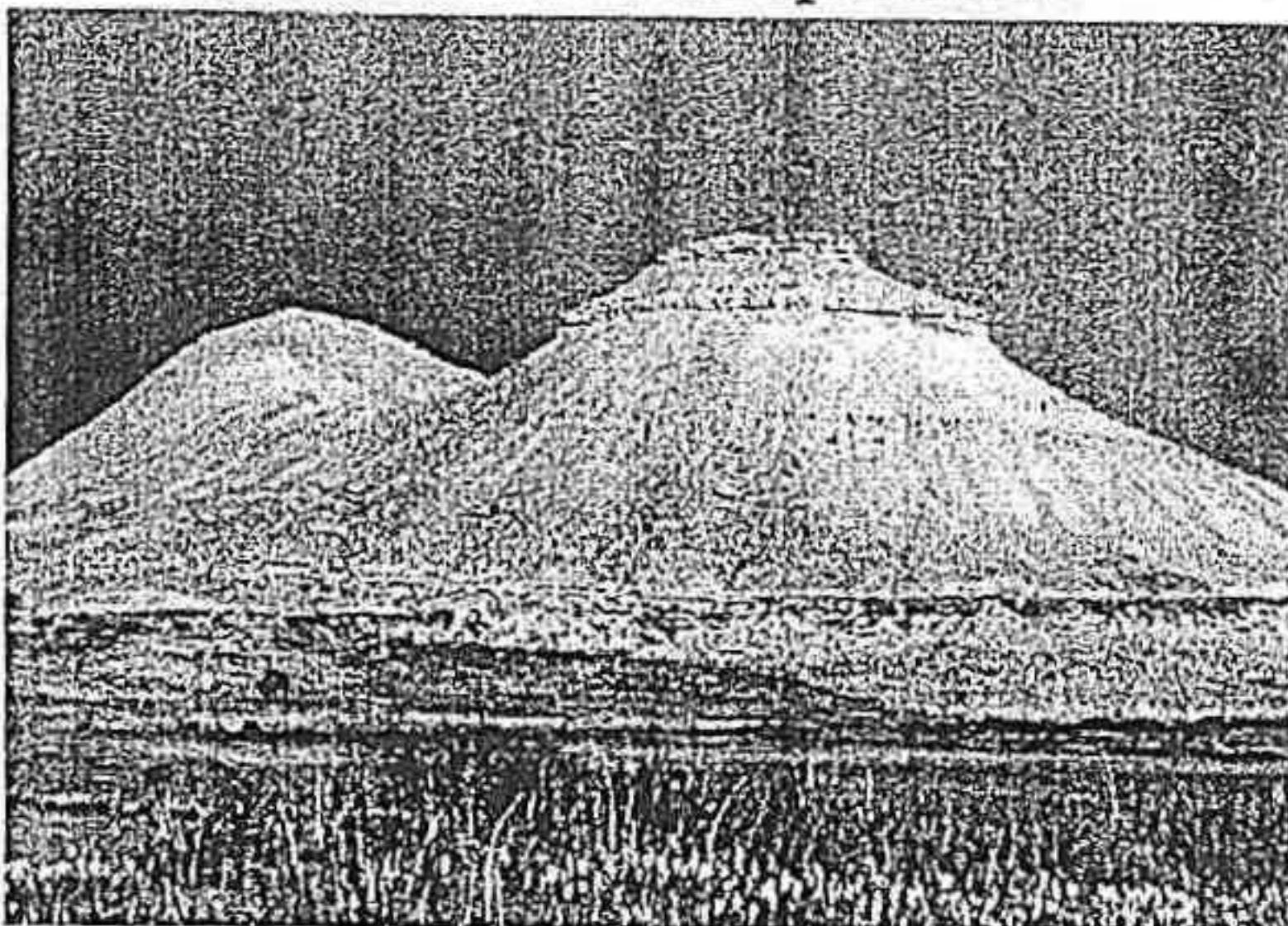
Öz mənbəyini Gəmiqayadan, Qazan göl və Göygöldən olan Gilan çayının şərq hissəsində böyük bir məskən saldılar. Bu məskən tarixdə silinməyən izlər buraxan Gilan şəhəri oldu. Şəhərin böyüklük qismində sənətkarlıq inkişaf etməyə başladı. Dulusçuluq, ipəkçilik, boyaqçılıq, uzunömürlü ev və məişət əşyaları, bəzək qabları, yurdun müdafiəsi üçün döyüş ləvazimati istehsalına başlandı. Möhtəşəm Gilan qalasının tikildi. Haliyədə bu qala bu gün də durur. Öz möhtəşəm və əzəmətini itirməmişdir. Şəhərin müxtəlif səmtlərində olan sərdabələr qədim şəhərin keşməkeşli tarixindən xəbər verir. Gilan şəhərinin ərazisi üç hissədən ibarətdir. Dağlıq, dağətəyi və aran hissə. Zamanla əhali artmış, Gilan çayıının sağ-sol sahillərində Düylün, Aza, Badamar ərazilərində, Əylis, Əndəmic, Nüs-nüs, Gənzə, Kotam, Kili, Mehri, Nüvədi, Lehbaz ərazilərində məskunlaşmışdır. Bir zamanlar gəlmə ermənilər bir sıra kəndlərin adlarını dəyişdirib. Hansı ki, adları dəyişilən Meğri, Astazur, Aqaraq, Sesyan, Gorus, Qafan bölgələri doğma Gilan şəhrinin ucqar ərazilər olmuşdur.

Gilan şəhərinə möhtəşəmlik verən Gilan qalası əhalini zaman-zaman yadelli düşmənlərin amansız hücumlarından qorumuşdur. Təqribən 1500 il bundan əvvəl güclü zəlzələ Yaxın və orta Şərqi ölkələri ilə ticarət əlaqəsi yaranan Gilan şəhərini xarabazara çevirmişdir. Bu gün əfsanəlmış Gilan şəhəri Xaraba Gilan adı ilə yaddaşlarda yaşayır...

İNSAN MƏSKƏN SALIR

Xeyirli əməllər dalınca gedib,
İnsanlar beləcə etdi hərəkət.
Ağır zəhmət ilə torpağı əkdi,
Tanrıdan verildi xeyir-bərəkət.

Beləcə başlandı Gilanda həyat,
Yaşamaq eşqi də belə canlandı.
Nemətlər yaratdı qabarlı əllər,
Bəndələr ruzunu özü qazandı.

Qədim Gilan şəhərinin kənarındaki “Plovdağ”

Gəzib-dolasdılar torpağın üstə,
İsləyib, yorulub nəfəs aldılar.
Ağır zəhmət ilə torpağı əkib,
Bağ-bağça yetirib həvəs aldılar.

Xoş günlər başladı azad-firəvan,
Çaxdı ildirimlər, göylər göynədi.
Başını qaldırdı, otlar, çiçəklər,
Oğuz tayfaları şənlik eylədi.

Sürülər otladı hər tərəfində,
Aləmi bürüdü ney-tütək səsi.
Sayacı nəğməsin yaratdı belə,
Qoyun-quzuların hey mələşməsi.

Çobanlar tütekdə çaldı həvəslə,
Gah yanıq Kərəmi, Bayatı kürdü.
Tanrıının hökmüylə yaranan həyat,
Sevincin aləmə belə bürüdü.

Nemətlər yetişdi bol-bol torpaqda,
Məhsul yiğilirdi çox aram ilə.
Şənlik edərdilər daim Oğuzlar,
Ömür sürürdülər toy-bayram ilə.

Üç bayram əzizlər Oğuzlar hər il,
Biri ən müəqəddəs Ramazan idi.
Yüz on dörd sürəli Allah kəlamı,
Quranın göylərdən gələn an idi.

Müşriqlər çıxırdı tez-tez yolundan,
Haqq işlər naminə dava gedirdi.
Allah kəlamları müqəddəs idi,
Bəndəni haqq yola dəvət edirdi.

Məxluq yaranmışdı qara torpaqdan,
Şükürlər edirdi daim insanlar.
Səcdələr edirdi Qadir Allaha,
Onlar kəsirdilər daim qurbanlar.

Çox güclü inamlarvardı Allaha,
Daim qorxurdular günahdan, haqdan.

Müqəddəs bayramda qurdan kəsməklə,
Hər il çıxırdılar belə sınaqdan.

Oğuzlar Allaha çox sadıq idi,
Günah günlərində heç gülməzdilər.
Onlara yad idi, haram, əyrilik,
Qonşu torpağına göz tikməzdilər.

Məşğul olardılar əkin-biçinlə,
Onlar çalışardı hər gün neçə qat.
Halallıq yolunu çox sevərdilər,
Xalıq bəxş etmişdi belə xoş həyat.

Oğuzun hər işi möcüzə idi,
Müqddəs andı da çörək-duz idi.
Mərasim keçirib bayram etdiyi,
Baharın ilk günü şən Novruz idi.

Gül-ciçək bürüyər çöllü-çəməni,
Nənələr bişirər dadlı səməni.
Çal-çağır olardı Novruz ayında,
Atıb tonqallara qəmi, kədəri.

Görüşə gedirdi qızlar, gəlinlər,
Qurşaqlar ataraq toplayardılar.
Baharın əvvəli bayram gündündə,
Göyçək oğlanları ovlayardılar.

Qızlar bəzənərdi ənlik, kirşanla,
Onlar bürünərdi ipək-qumaşa.
Səfbəsəf düzlənib dayanardılar,
Sonra edərdilər Xana tamaşa.

Bəylər gül atardı qızlara sarı,
Növbənöv şənliklər hey qurulardı.
Sevərdi orada hərə bir kəsi,
Hər igid bir qızı tez vurulardı.

Məhəbbət var idi hər bir ürəkdə,
Cəngi çalınardı zurna, tütəkdə.
Cavanlar qüzlər gullər atardı,
Şirni paylanardı tez-tez ətəkdə.

Meydan sulayardı hey pəhləvanlar,
Hamı maraq ilə hey baxardılar.
Ya Əli söyləyib nərələr çəkər,
Güclülər gücsüzü hey yıxardılar.

Kosalar gəzərdi hey qapı-qapı,
Verilən paylardan tez küsərdilər.
Mövüz, tutqurusu, püstə, badamdan,
Torbaya yiğmağa pay istərdilər.

Zurna, balabanlar çalınan zaman,
Kosalar oynayardı hey bacardığın.
Meydanlar sulanar hey əsə-əsə,
Kosalar onlardan çıxar acığın.

Oğuzlar şənliyi çox sevərdilər,
Yadları yaxına he qoymazdılar.
Şənlik edərdilər bayram günləri,
Çal-çağır etməkdən hey doymazdılar.

Oğuz xanlarının bir qızı vardi,
Tez-tez dəyişərdi paltarın donun.

Misilsiz gözələ bənzəyərdi o,
Tayı-bərabəri yox idi onun.

Hərdən küzəsini alıb çiyninə,
Dərdini dağıdıb bulağ'a gedər.
Xalılar döşənmiş düzü, çəməni,
Süzər nəzəriylə tamam seyr edər.

Yığıb dəstə-dəstə nərgiz-bənövşə,
Dəstələr bağlayıb iyi alardı.
Hərdən gözlərini dikib göylərə,
Ömrün puçluğunu yada salardı.

Ömür yollarında karvana dönüb,
Gedirdi bu yolla kədərlə belə.
Köksünün altında gizlətdiyini,
Gözü axtarsa da tapmırı hələ.

Ürəyə yatmayan sevilməz heç vaxt,
Qasıqla tökülsə heç quyu dolmaz.
Seçdiyin ürəyə yatan olmasa,
Nə eşq yaranar, məhəbbət olmaz.

Eşqi yalan olur köçəri quşun,
Nəgmə də oxusa kədərdən, qəmdən.
Onda öz yurduna məhəbbət olsa,
Qətiyyən ayrılmaz doğma vətəndən.

Arılar hərlənər gülün başına,
Hicran ayrılığa göz yaşı tökər.
Öpüb qonçələri o dodağıyla,
Məhəbbət ətiri o güldən çəkər.

Elçilər gələrdi hey dəstə-dəstə,
Könlünə yatanı hələ tapmırdı.
Gəlsə də rastına neçə cəngəvər,
Qətiyyən könlünə onlar yatımırdı.

Oğuz gözəlinin səbrinə bir bax,
O sonsuz eşqini uca tuturdu.
İstəyi cavabın vermirdi hələ,
O, möhlət diləyib susurdu belə.

Onun arzuları tam başqa idi,
Əritmək istərdi ürəkdə buzu.
Yurdunu sevəni axtarırdı o,
Cəngavər seçməkdi onun arzusu.

Tamaşa edərdi cəngavərlərə,
Əllərdə qılıncılar çarpişan zaman.
Ürəkdən sevərdi o qalibləri,
Yurduna vurğunluq varındı yaman.

O kəsi seçirdi vəfası olsun,
Söndürsün atəşlə yanana odunu.
Düşmən qarşısında yenilməz olsun,
Sevsin məhəbbətlə doğma yurdunu.

Çıxmasın vəfasız doğma ocağa,
Göylərdə ucalıb zirvə dağ olsun.
Elin qarşısına o çıxan o zaman,
Mərhaba söylənib üzü ağ olsun.

Daim qəsbikarın versin dərsini,
Həmişə düşməni qoy çəksin sancı.

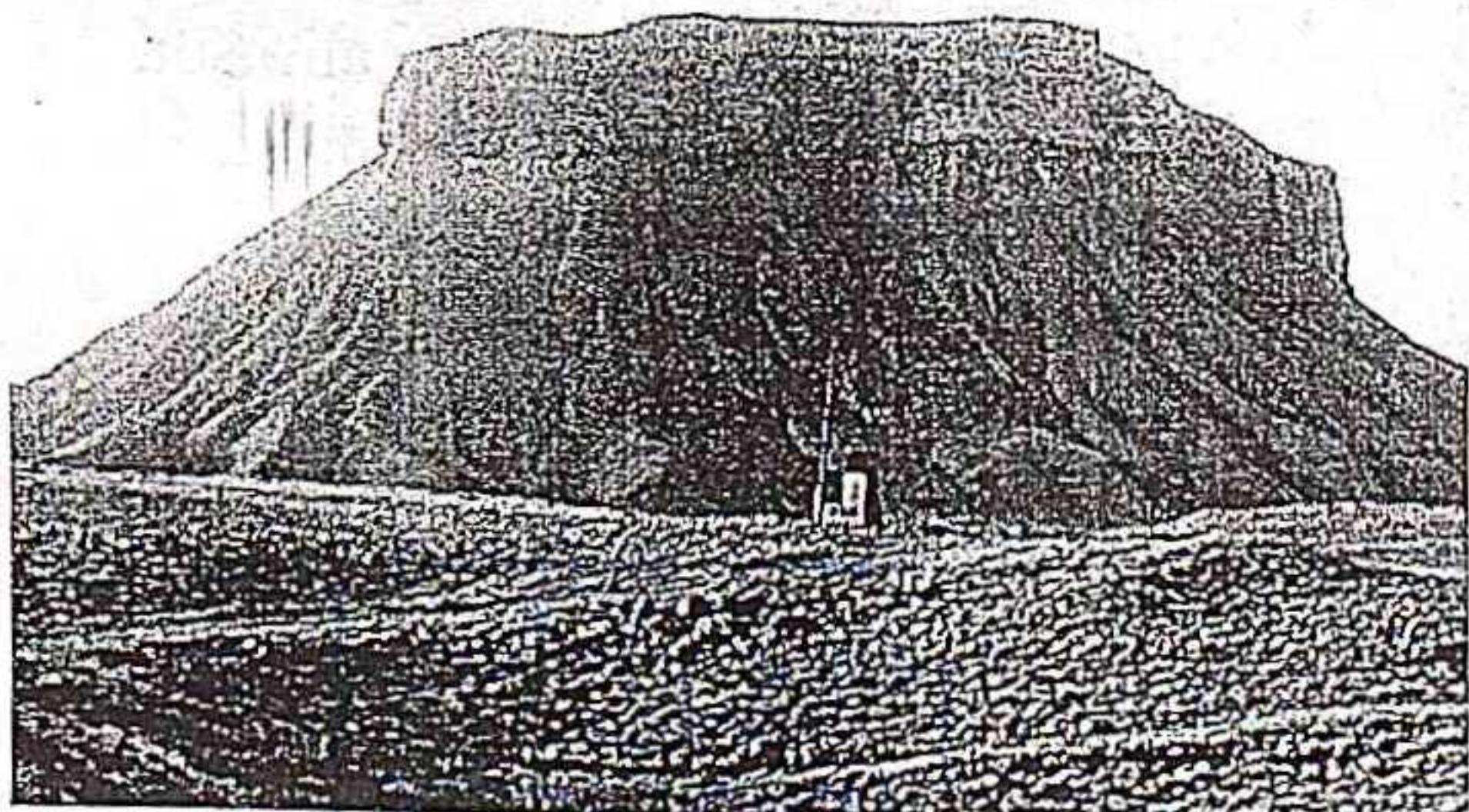
Tarı-mar eyləsin o yağılıarı,
Parlasın hər zaman onun qılinci.

Qoy azad yaşasın yurdumun eli,
Axmasın bir daha heç qara sellər.
Bərqərar olunsun əmin-amalıq,
Əsməsin bir daha heç qara yellər.

Qayada aslana dönsün igidlər,
Qılinc zərbəsindən yerlər saxlasın.
Titrəsin zəhmindən göydə buludlar,
Baxsın əzmimizə düşmən partlasın.

Mənim dastanımın Gilan gözəli,
Yenilməz yarını axtarırdı o.
Zəncirlə bağlayıb məhəbbətini,
Yurdun gərəyini axtarırdı o.

***

Gilan qalasının səngər qayaları
MARKAZI
Daxil olma № 67
"OG" fənaf 2013 il

Oğuz cəngavəri

Vardı Gilanda nə qədər igid,
Arzusu, amalı bahar diləkli.
Dava meydanında aslana dönən,
İgid şücaətli, qollu, biləkli.

İgidlər içində Ərdoğan adlı,
Yenilməz cəngavər bir dəli vardı.
Bir əllə yapışsa nəhəng bir daşa,
Xeyli uzaqlara onu atardı.

Qəribə olmuşdu onun taleyi,
Pələngin dərisi vardı əynində.
Birdən yoxa çıxmış itmişdi tamam,
Hələ dil açmamış körpəliyində.

Pələng aparmışdı yem üçün onu,
Xalıqın hökmüylə o sağ qalmışdı.
Əmib körpəlikdən pələng südünü,
Məgrur vəhşilərdən təlim almışdı.

Mərhəməd etmişdi pələng də ona,
Onu parçalamış, onu yeməmiş.
Vəhşi bu heyvanda mərhəmətə bax,
Tamam möcüzədir dünyada hər iş.

Böyümüş pələngin balalarıyla,
Qayalar üstündə təlim almışdı.
Ötmüş neçə illər, neçə fəsillər,
Dözüb hər çətinə o sağ qalmışdı.

O, küştü tutardı pələnglər kimi,
Əgər məğlub olsa yəqin ölürdi.
Qılınçı polada, tunca çapardı,
Onu neçə yerə belə böldərdi.

Hələ dəliqanlı, çox cavan idi,
Qaranquş qasılıydi, gözləri qara.
Onun görkəmində təbəssüm vardı,
O nikbin baxardı nurlu sabaha.

Aslanlar, pələnglər ovlayardı o,
Qəlbində var idi başqa bir dərdi.
Səbirsiz olsayıdı bir az coşardı,
Ondan nəhəng fil də aman istərdi.

Fərasət, şücaət, cəsarətiylə,
Oğuz ellərində ad qazanmışdı.
Çətində yurdunun dadaına yetib,
Xalqının övladı özün sanmışdı.

Qələbə calmışdı neçə davada,
O, layiq olmuşdu möhtəşəm ada.
Döyüş meydanında çeviklik edib,
Ovlardı qartalı oxla havada.

Qılıncla düşməni leş-leş edərdi,
Etmişdi yurduna qurban canını.
Qılıncla, əmudla zərbələr çalar,
Axıdar düşmənin sel tək qanını.

Oğuzun igidi yenilməz olar,
O nə qorxu bilər, nə də ki, hərbə.

Ölümlü yollardan heç geri dönməz,
Nifrətlə vurardı, düşmənə zərbə.

***

Bulaqdan gələn gözəl

Başında ipək şal, ciyində kuzə,
Qolları kirşanlı, xınalı əli.
Ahu baxışlarla seyr edə-edə,
Bulaqdan gəlirdi Gilan gözəli.

Pərişan o halda xəyala dalıb,
İstərdi o qovsun, qəmi, kədəri.
Narahat etmişdi eşq-məhəbbət,
Atəşlə yanırkı sanki aləmi.

Tamam nisgil idi nakam arzular,
Yanmadan kül olur onun həvəsi.
Daima arayıb o axtarsa da,
Dərdə məlhəm olan qəti bir kəsi.

Neyləyə bilərdi çarəsiz idi,
Qəm-kədər əlindən deyib gülməzdi.
Könlünə yatanı bəlkə görəydi,
O, pünhan dərdini deyə bilməzdi.

Yarımçıq demişlər qızə babalar,
O şirin həyatın möcüzəsidir.
Həddindən ziyadə çox gözəllərin,
Çarəsi olmayan faciəsidir.

Qabaǵda göründü iri qaraltı,
Göründü bu qızın gözünə nəhəng.
Kəndinə qayıdan Ərdoğan idi,
Ovdan qayıdırıdı ciyində pələng.

Bir az keçməmişdi qarşılaşdilar,
Əsdi pərkivadan qız dirin-dirin.
Onlar bir-birini xeyli süzdülər,
İlk sorğu başladı, necə də şirin.

Pələngi ciyindən qoyub bir yana,
Sildi əlləriylə alın tərini.
Süzdü acgözlükə hey utanmadan,
Oğuzlar gözəli incə pərini.

O qoşa əlini tutub irəli,
Dedi 'ay el qızı səni tanıram.
Ovdan qayıdoram qan-tər içində,
Bir az su ver içim tamam yanıram.

Səhərdən gəzirəm dağı, düzəni,
Mən məğrur heyvanlar eyləmişəm cəng.
Qəfildən vəhşiylə süpürləşərək,
Əlimlə boğmuşam iri bir pələng.

Əhdinə vəfasız çıxmışam burda,
Pələnglə qalmışam körpəliyimdə.
Pələngin döşündən mən süd əmmişəm,
Dişinin yeri var bax kürəyimdə.

Tullandı üstümə pələng qəfildən,
Dönük olduğumun verdi cazasın.

Pələngin yanından yoxa çıxmışdım,
O məndən istədi alsın qisasın.

Neyləyə bilərdim çarə yox idi,
Vəfasız olmağın heç yoxdu sonu.
Duydum ki, bu məni parçalayacaq,
Çarəsiz mən qalıb öldürdüm onu.

Diqqətlə dinlədi Gilan gözəli,
Qəlbində çox güclü hissər oyandı.
Sevəcək igidi yaralı gördü,
Tonqallar içində sanki o yandı.

Bir neçə yerindən yaralı idi,
Nə qədər şirindir insana canı.
Dözürdü ağrıya siziltılara,
Süzürdü bədəndən hərdən al qanı.

Heyrətə düşmüdü Gilan gözəli,
Sanki nəzərində çoxdan yatmışdı.
Qəlbə hakim olan məhəbbətini,
Bəxti oyanmışdı indi tapmışdı.
Vardı Ərdoğanda Vətənə sevgi,
Doğma obasına dərin məhəbbət.
Pələngdən süd əmmiş elin oğluna,
Ona çox layiqdir igidlik əlbət.

Tapdı sevdiyini Gilan gözəli,
İndi arzusuna tamam çatmışdı.
Nəzərdə yenilməz olan bu igid,
Onun ürəyinə tamam yatmışdı.

Vardı Ərdoğanda yurda məhəbbət,
Qolunda güc vardı, aslanlar təkin.
Gedər cəngavər tək o, döyüşlərə,
Göstərsin düşmənə sonsuz nifrətin.

***

Eşq qapıları açıldı

Ərdoğan gözəlin susduğun görüb,
Durduğu yerində bir az büdrədi.
Qəlbindən süzülən incə sözləri,
Dərin duyğularla qızə söylədi.

Nə üçün qırılıb sindi səhəngin?
Səndə bir halsizliq yaranıb demək.
Əgər izn versən sidqi ürəklə,
Edərəm can-başla mən sənə kömək.

Mən gücü, ilhamı səndən alıram,
Səninlə bağlıdır məndəki hünər.
Sənin o hüsnünə vurulan hər kəs,
Eşqin göylərində aslana dönər.

Xalıq qələmiylə yaradıb səni,
Eşq ilə yaranıb dünyanın özü.
Adəm babamızın Həvva nənəyə,
“Sevirəm” kəlməsi olub ilk sözü.

Necə təravətli, necə gözəlsən,
Mələk qiyafəli incə dilbərsən.
Dünyada ən güclü cəngavərləri,
Bircə baxışınla təslim edərsən.

İnsan gəldi-gedər, həyat əbədi,
Dünyanın görürəm eşq ilə sonun.
Səndə gözəlliyyə söz ola bilməz,
Səhər nəsimi tək hey əsir donun.

Göylərdən ucadır təmiz məhəbbət,
Sevgin də, duyğun da eşqin də təmiz.
Qiyam-qiyamətin gününə qədər,
Saldın ürəyimə yanıqlı bir iz.

Ceyrana bənzəyir qara gözlərin,
Ürəklər titrədir ürkək baxışın.
Gülbəniz o çöhrən aləm yaradan,
Yanaqda həkk olan o xal naxışın.

Günahım nə idi saldın bəlaya?
Çökdün əbədilik mənim qanıma.
Qəlbimin içində yanar köz saldın,
Yamandan kül olan mənim canıma.

Eşqi də bəladır, kədərdir, dərddir,
Sancıb ürəklərə neçə oxların.
Ölümlü yollara igid göndərib,
Arzusun ürəkdə boğub çoxların.

İgidə yaraşmaz göz yaşı töksün,
Buluda bənzəyib boşalıb dolsun.
Ömürdə sağalmaz ən böyük dərddir,
Hicran ayrılığına mübtəla olsun.

İtirdim özümü büsbütün burda,
Eşqin nəfəsini ilk dəfə uddun.

Bəlanın torunda düşdüm girdaba,
Harda olduğumu tamam unutdum.

Kaş sənlə bu yolda rastlaşmayaydım,
Sənə eyləmirəm qətiyyən hərbə.
Sağalmaz qılıncla sən yara vurdun,
Cəngavər olsam da mən aldım zərbə.

Gəl çıxaq yurdumun seyrinə bir az,
Bənövşə, nərgizin ətrini udaq.
Tutub qanadından ağ buludların,
Eşqi göylərdən də biz uca tutaq.

Mənim arzularım sığmayır göyə,
İstəklər quş olub uçur az qala.
Dava eyləmədən təslim olmuşam,
Sən bəxşiş eylədin qəlbimə bəla.

Gəl mənə rəhm eylə, ver cavabını,
Tutma atəşlərə bu qədər yanım.
Eşqin də qədəri həddi-səddi var,
Çatıım arzulara mən rahatlanım.

Gilan gözəlinin cavabı

Taleyin möcüzə, qismətinə bax,
Rastlaşdım bulaqdan gələrkən sənə.
Büründü qəlbimi çiskin, həm duman,
Düşdüm eşq yolunda borana, çənə.

Sevsəm də mən səni dünyalar qədər,
Kəsilib taqətim, itib qərarım.
Oğuzlar içində adətimiz var,
Atamın əlində hər ixtiyarım.

Sevincdən küzəmi çaldım daşlara,
İtirdim özümü, nələr eylədim.
Mən ilk baxışımla səni görəndə,
Nələr etdiyimi belə bilmədim.

Aslana bənzəyən cəsarətin var,
Güç-qüvvə almışam oğuz elindən.
Sənin hünər adlı böyük gücün var,
Qurtara bilməyib pələng əlindən.

İnam baş qaldırıb mənim qəlbimdə,
Zirvənin ağaran bəyaz qarışan.
Düşmən kəc baxanmaz mənim yurduma,
Möhtəşəm bu elin havadarısan.

Yansın iç-in-için qarı düşmənim,
Qıvrılsın ilan tək, düssün odalar.
Oğuzlar düşmənə çalsın zəfərlər,
Üzləri daima qoy olsun qara.

Sevdim bircə şərtlə ürəkdən səni,
Qarşımıda yox oldu, zülmət qaranlıq.
Məni eşqə salıb çox heyran etdi,
Səndəki cəsarət, o qəhrəmanlıq.

Alqışlar qoy olsun ey oğuz oğlu,
Səndəki siqlətə heyrət gərəkdir.

Yalnız o kəsi sevir ürəyim,
Sevsin el-obasın qeyrət gərəkdir.

Oğuzlar dünyada müqəddəs aldı,
Göydən uca tutar həqqin, dilində.
Onların daima gözləri toxdur,
Şərəf çox ucadır oğuz elində.

Mənim sözlərimdə böyük kəlam var,
Söyləməm bir sözü mən əbəs yerə.
Halalın olaram o zaman sənin,
Gərək atam-anam icəzə verə.

Elçi gəlməlidir sizin tərəfdən,
Onlar söz açmalı xoş niyyət ilə.
Müsəlman dininin qanunları var,
Kəbin kəsilməli şəriət ilə.

Nufuzlu xanıdır atam Oğuzun,
Bəlkə də bərkdə yox heç etibarı.
Bircə kəlməsiylə o, xoşbəxt eylər,
Razılıq eyləsə, versə qərarı.

Qızı çox dinlədi cəngavər oğlan,
Köksünün altında ürək inlədi.
Anladı orda o həqiqəti,
Ondan ayrılarkən bir söz demədi.

***

Ananın sorğusu

Ərdoğan fikirlə gəldi evinə,
Anası pərişan gördü oğlunu.
Qolunu ehmalca salıb boynuna,
Övladla başladı belə sorğunu

Nədir bu yaralar sevimli oğlum?!.
Bəlkə dolaşmışan mərdi-mərdanə.
Yorğunluq görürəm çöhrəndə sənin,
Nəyinə gərəkdir, şərlə-azarla.

Qəribə nəzərlə baxırsan mənə,
Naraht göstərmə mənə özünü.
Söylə heç utanma, ananam sənin,
Mən də qoy öyrənim ürək sözünü.

Ərdoğan üzündən öpdü anasın,
Ona ilahidən bir qüvvət gəldi.
Sürətlə çırpılan polad ürəyi.
Qəlbi yavaş-yavaş özünə gəldi.

Söylədi aramlı o anasına,
Bilsən dərd əlindən nələr çəkmişəm.
Mənə həmlə edən yırtıcı ilə,
Cəsarət eyləyib süpürləşmişəm.

Didib bədənimin neçə yerindən,
Qorxu yaratmasın səndə kədər, qəm.
İlahi qüdrəti yetişdi mənə,
Dizimin altında boğdum onu mən.

Önümde can verdi dağlar sultani,
Nərilti salaraq tapşırdı canın.
Eşdi yan-yörəsi o caynağı ilə,
Torpağı tökülen pələng al qanın.

Şirin bir dil ilə söylədi birdən,
İnsan ət-sümükdən şirin bir candı.
Söz ilə söyləmək çox asan gəlir,
Pələnglə döyüşmək məgər asandı?!

Elə anlar olur çətindən çətin,
Əməldə iş görmək böyük hünərdi.
Ana utanıram sənə söyləyim,
Eşq bəla gətirən qəm, dərdi-sərdir.

Rast gəldim marala bulaq başında,
Qara xal yanaqlı çatma qaşında.
Dünyada bənzərsiz gözəlliyi var,
Oturdu ədəbi ürək başında.

Məlul baxışı var, ovçu gözləri,
Baldan da şarındır onun sözləri.
Ovçuya bənzəyən məharəti var,
Misilsiz hurüdür, ya da ki, pəri.

Bircə baxışıyla ovladı məni,
Nəzərlə məhv etdi rəqib ordusun.
Taqətim olmadı bir söz deməyə,
Ovladı bax belə pələng ovçusun.

Ürəyim sixılır, qəm çəkir yaman,
Qəfildən rast gəldi ürək həmdəmi.

Fəxr elə gör necə oğul doğmusan,
Bir göz qırpmında ovladı məni.

İndi sən çalış ki, mən xoşbəxt olum,
Göstər məharəti, sən güc ver mənə.
Hazırlaş sabahdan elçi getməyə,
Məni bu həyatda xoşbəxt etməyə.

***

Ananın cavabı

Nələr çəkdiyini duyuram oğul,
Dünyanın hər üzü həmişə sərtdir.
Sevənlər çatmasa öz arzusuna,
Bu fani dünyada sağalmaz dərddir.

Kədər gərd gətirər hər an insana,
Eşqə əsir düşən bir canı olur.
Çox zaman məhv olur şirin arzular,
Sevənlər eşqinin qurbanı olur.

Kəsməsin yolunu nə dağ, nə qaya,
Şirin istəklərin dönüb qəm olar.
Dönüb heçə dönər, eşq-məhəbbət,
Elin yas saxlayar, bil matəm olar.

Bir azca səbr eylə görək nə olur,
Deyirlər zalimdır qızın atası.
Neçə igidlərə dağ çəkdiribdir,
Ondan dad eyləyir bütün obası.

Növbənöv elçilər istəyir qızı,
Neçəsin qılıncla o yerə sərib.
Ağır şərtlər qoyub belə çoxuna,
Gedər-gəlməz yola çoxun göndərib.

Gərək elçi gedək yoxdu çarəmiz,
Bəlkə razi olub bizi sevəcək.
Qorxu, həyacandır dünyanın işi,
Bizə nə minvalla cavab vərəcək?!

Razılıq versə də Gilan gözəli,
Oğuzun var belə gözəl adəti.
Qız elçi gedəndə lal-dinməz olar,
Bir başa deyməyə yox cəsarəti.

Qorxuram bizləri dara qışnaya,
Hiylə toru qura o razi ola.
Gedər-gəlməz yola göndərər səni,
Axırda başını bəlaya sala.

Elçilər

Ərdoğan tərəfi dəstə düzəldib,
Elçilik etməyə yola düşdülər.
Onlar Oğuz xana deyəcəklərin,
Neçə yol düşünüb ölçüb-biçdilər.

Onlar izn alıb girdi saraya,
Bir azca səbr edib boyun bükdülər.
Allahın izniylə gəlmışık deyib,
Əyləşib bir səmtdə qərar tüdülar.

Peygəmbər eşqiylə gəlmışik bura,
Salavat çevirib şükür etdilər.
Onlar hər kəlmənin aramla deyib,
Əsas mətləbə də belə yetdilər.

Əlini buguna çəkdi Gilan xan,
İstehza edərək o, yadırğadı.
Başını bulayıb məzəmmət etdi,
Birdən toyuq kimi o şaqqıldı.

Söylədi qəribə xasiyyətin var,
Loğva tərif ilə o basdı dilə.
Əgər etməsə hər kəs şərtimə,
Qızımı vermərəm o kəsə belə.

İgidlik göstərsin gərək kürəkən,
Şərtim qorxuludur, həm də ki, çətin.
Gərək hər sinaqdan o qalib çıxa,
Duyum o igidin gücün, qüvvətin.

Əgər şərtlərimə əməl eyləsə,
Cəsarət mən görüm o igid kəsdə.
Razılıq edərək, verrəm qızımı,
Onda mən deyərəm gözlərim üstə.

Əvvala ilk şərtim budur igidə,
Məhv etmək istəsin əvvəl qənimi.
Girsin cəngavər tək o, döyüşlərə,
Çıxarıım sinaqdan kürəkənimi.

Üçbaşlı əjdaha kəsib suları,
Buraxınır su gəlsin şəhərə görək.

Ona qalib gələn igid tapmırıam,
Etmişəm hər yanı mən ələk-vələk.

İçməli bu sular axsıñ şəhərə,
Həyatda çox gördüm tufanı, seli.
Üçbaşlı əşdaha gərək məhv olsun,
Qoy korluq çəkməsin bu Oğuz eli.

Çıxsın hər sınaqdan gərək damadıñ,
Çaparlar gətirsin ondan şad xəbər.
Başim uca olsun elin içində,
Qızın nişanlısı olsun cəngavər.

Gətirsin başını o əjdahanıñ,
Bir anlıq istəyin qoysun kənara.
Geysin cəngavərlik zirehini o,
Hələ meyl etməsin istəkli yara.

Çıxsın çətinlikdən aslanlar kimi,
Qoy görsün ki, nədir psilik, yamanlıq.
Ağzından od tökən o əjdahaya,
Göstərsin gücüylə o qəhrəmanlıq.

Xanı dinlədilər elçilər orda,
Şübhələr yarandı etibarına.
Kor peşman olaraq yola düşdülər,
Çox qəmli gəldilər obalarına.

Xan hiylə torunu qurmuşdu orda,
İstədi fənd ilə belə qoruna.
Qızına vurulan aslan gənc cəngavəri,
Salmaq istəyirdi bəla toruna.

Ana və oğul

Çağırdı yanına ana oğlunu,
Başladı ilk əvvəl belə sorğunu.
Çox çətin bir işə qədəm qoymusən,
Məzəmmət eylədi, danladı onu.

Dedi bu sevdanı gəl at başından,
Dünya həm itimdir, həm də qalım.
Eşit sözlərimi bir səbr eylə,
Sənə gözəllərin gözəlin alım.

Canın fəda gedər bu yolda sənin,
Daim ağlar qalar gözlərim mənim.
Düşdüyün sevdanın çoxdur bələsi,
Qız gözəl olsa da, atası qənim.

Bu oğuz elində çoxdur gözəllər,
Səni görən kimi sevgi diləllər.
Bir qızdan ötəri ölümə getsən,
Sənə rişxənd edib tamam güləllər.

Qəlbimdə tapmışam sənə bir gözəl,
Əkinçi qızıdır bərabəri yox.
Qaranquş qanadlı qaşları vardır,
Mavi gözləri var, kirpiyi də ox.

Ərdoğanın cavabı

Ana çox söylədi nəsihət filan,
Dönmədi inaddan bu oğuz oğlu.
Dedi məhv olsam da geri dönmərəm,
Dala qayıtmaram getdiyim yolu.

İnadım qətidir eşit anacan,
Arxası üstünə qəti çönmərəm.
Yanan gur tonqala bənzət sən məni,
Bəlkə Günəş sönər mənsə sönmərəm.

Gilan gözəlini sevdim ürəklə,
Çılğın cavanlığın eşqi var məndə.
Əzablar içində eşqim gizlinib,
Bu yolda uğur var, həm də ki, qəm də.

Geriyə çəkilməz, dönməz yolum var,
Gələcək başına bilmirəm nələr.
Ölümlü itimli yollar gözləyir,
Kəsəcək yolumu qara qüvvələr.

Alacaq dövrəmi həm tufan, boran,
Yollar keçəcəyəm dərə-təpəli.
Ömür istəyir ki, hər səbrə dözsün,
Çox zalim olacaq düşmənim bəli.

Sonsuz mətinliyim bəllidir mənə,
İgit tək döyüşə hazırlam hər an.
Nərilti salaram aslanlar kimi,
Günəşin qabağın kəsəmməz tufan.

Gilan gözəlinin eşqi yolunda,
Qədəhlər dolusu zəhər içərəm.
Qorxuda biləmməz ölümlər məni,
Əzablı yollardan asan keçərəm.

Sonsuz bir istəkdir, eşq, məhəbbət,
Sönməyən arzular yaşayır orda.
Bu yolun növbənöv əzabları var,
Bəzən sevən qalır çətində darda.

İgidlər yaranıb döyüşlər üçün,
Yolunu kəsəmməz nə dağ, nə qaya.
El üçün vuruşan igidlər ölməz,
İnamla gedərlər hər an davaya.

Arzum çin olacaq düşünmürəm mən,
Məndə səbr, dözüm, həm də inam var.
Haqqın yollarında yenilməzəm mən,
Mənə güc verəcək sevdiyim o, yar.

Mən qalib olmasam ömür haramdır,
Çölündə bahar, yaz, qəlbim borandır.
Narahat eyləyir taleyim məni,
Eşqi-məhəbbətim mənim yaramdır.

Hələ qəfəsdədir eşq, məhəbbət,
Eşq salınanmaz zindana əbəs.
Məhəbbət eşqi var arzularımda,
İnsanı yașadar eşqi, məhəbbət.

Göylərin eşqi də ulduzlarıdır,
Zülmətdə parlayar hey çıraq-çıraq.

Tamam möcüzədir, bütün kainat,
Yerlər ormanlardır, göylər də tabaq.

Kəsməsin yolumu qara qüvvələr,
Hələ dava-dalaş qarşıda çoxdur.
İgidlər qəlblərdə daim yaşayar,
Dönməz igidlərə ölüm də yoxdur,

Bu fani dünyanın bir qanunu var,
İgidə analar öyüdlər dilər.
Bəndə bu həyatdan əlini üzür,
İnsan sonda olur, əvvəl ümidlər.

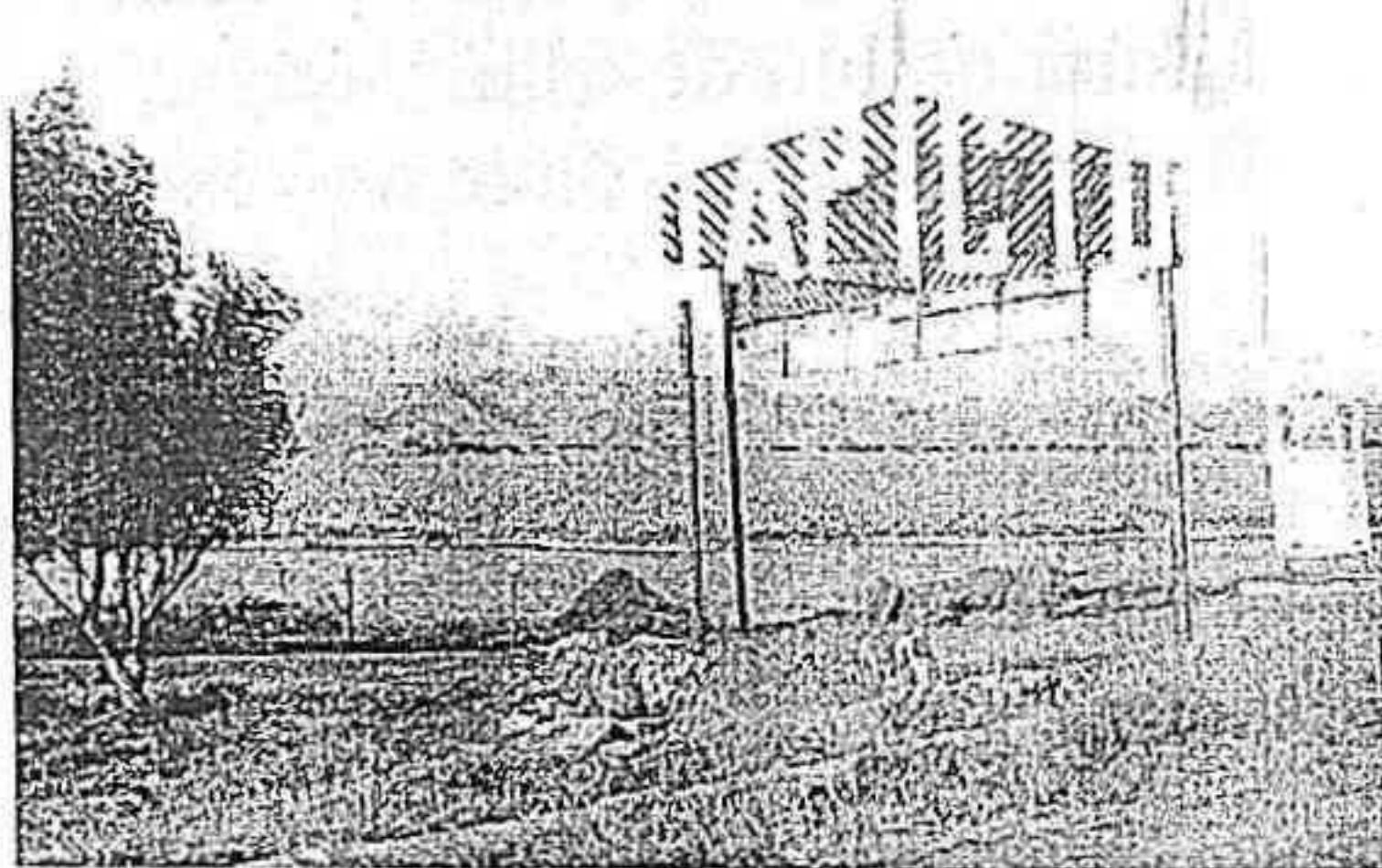
Məhəbbət eşqinin öz aləmi var,
Daim dövr eyləyir damarda, qanda.
Əbədi silinər onda qəlblərdən,
Bir də insan olur unudulanda.

Tufanlar içində daim üzərəm,
Yaxın gələ bilməz nə qorxu, yaman.
İgidlər həyatda bir dəfə olur,
Məni igid doğmuş əzəldən anam.

Qorxaqlar gah olur, gah da dirilir,
Çətinə düşəndə bəzən sizlayar.
Qorxaqlar ədalət, haqqı tanımadı,
Mənliyin sataraq darda ağlayar.

Arzular yaşıdır hər bir adamı,
Aslana döndərir bəzən insanı.
Ümid közü varsa, insan da ölməz,
Dəmirdən möhkəmdir insanın canı.

Şirin arzuların qanadları var,
Ucaldar göylərə daim bir anda.
Yaddaşdan çıxmasın dünyada heç kəs,
Allaha çox yaxın insan olanda.

Gilan qalasının qarşısındaki “Qapıcıq” gölü

Cəngavər döyüşə gedir

Cəngavər geyindi döyüş paltarın,
Zirehli geyimin o qıfilladı.
Sivri qılincını taxıb belinə,
Qorxunu, ürkünü tamam tulladı.

Ölümdən-itimdən qorxmuram deyə,
Yanar məşəl olub tamam sönmərəm.
Məndə inad adlı bir qətiyyət var,
Qorxulu yollardan geri dönmərəm.

Bu yola aparan məni həvəsdir,
Geri çəkilməyim daha əbəsdir.

Eşq təlatümlü bir yola bənzər,
Qorxub geri dönən nadan bir kəsdir.

Uçrumlu, ölümlü, itimli yollar,
Udub neçə igid əjdahalar tən.
Gedər-gəlməz olub nə qədər insan,
Həyatın bərk üzü nə yaman sərtdir.

Öpərək anasın o vidalaşdı,
İtirdi özünü, bir az da çasdı.
Sildirim yollarla getdi irəli,
Yeddi dərə-təpə, neçə dağ aşdı.

Qayalar altında gördü mağara,
Kəllələr üst-üstə tiqlanıb hara.
Əcaib bir heyvan yaşayır burda,
Onun üçbaşı var, rəngi də qara.

Gecədən sübhə tək hey nərildəyir,
Tutur məzлumların burada yasın.
Quyrğun hərləyib istəyir daim,
Rastına keçəni o parçalasın.

Mağara önündə keçən o çayın,
Qabağın kəsərək alov püskürür.
Yaranıb əzəldən şər işlər üçün,
Bədbəxtlik üstündə xoş həyat sürür.

Yanar od püskürür bir ağızdan o,
İkinci ağızdan qaular tökülür.
Hərdən uğuldayır zəlzələ kimi,
Zəhmindən qayalar dağlar sökülür.

Ərdoğan tuşlayıb tulladı oxun,
Nəhəng əjdahani o yaraladı.
Belə iyrənc, nəhəng o görməmişdi,
Yerində quruyub məəttəl qaldı.

Üçbaşlı əjdaha nərilti saldı,
Lərzəyə gətirdi bütün aləmi.
Axı o, sağalmaz yara almışdı,
Aləmi bürüdü bağırkı qəmi.

Tutmaq istəyirdi o rəqibini,
Qorxunc dişləriylə o tutsun yasın.
Didib parçalasın öz yemi üçün,
Adəm övladlardan alsın qisasın.

Çəkib qılincını gəldi qabağa,
Qorxunu, ülkünü atdı kənara.
Ədalət yolunda igidlər heç an,
Həyatda qətiyyən heç düşməz dara.

Vurdu neçə qılinc o əjdahaya,
Əjdaha axıtdı hey göz yaşını.
İti qılincının sivri ucuya,
Kəsdi bu iyrəncin nəhəng başını.

Əjdaha qıvrılıb nərildəyirdi,
Gölməçə yaratdı onun al qanı.
Qəzəblə rəqibin o axtarırdı,
Hələ can verirdi, çıxmırıldı canı.

Hərlətdi quyruğun vursun rəqibin,
Digər bir ağızdan od püskürdü.
Eşib qarşısında daşı-torpağı,
Sağına-soluna qan tüpürdü.

Lakin bu cəngavər qorxu bilmədən,
Qılınca söykənib gör etdi nələr?..
Dartdı kamanını atdı oxların,
Çaldı əmud ilə neçə zərbələr.

Kəsdi əjdahanın hər üç başını,
Başlar hər səmtə düşərək qaldı.
Ərdoğan qorxmadı şər qüvvələrdən,
Əcaib düşmənə o zəfər çaldı.

Tərini silərək xəyala daldı,
Yox oldu qəlbində qorxulu niyyət.
Dedi qollarıma gəldi güc, qüvvət,
Yarandı elinə, yurda məhəbbət.

Açıldı şəhərə gedən su yolu,
Gur sular dərəli neçə yol aşdı.
Tüpürdü şər qəvvə öz dabanına,
Elin sevinc hissi coşaraq daşdı.

Gilanda şən həyat düşdü axara,
Hamı saf sulardan içdi doyunca.
Mağaralar çalındı, təbil gurladı,
Həyat dovam etdi illər boyunca.

Ərdoğan ilk şərtə eylədi əməl,
İşini səbrlə, inamla qurdu.

O, xanın öününe inamla gəldi,
Əyilməz qala tək vüqarla durdu.

***

Oğuz xanın etirazı

Taxta oturmuşdu Oğuzun xanı,
Batmışdı bədbin o xəyallara.
Onun hər niyyəti puça dönmüşdü,
Bir üzü ağ idi, bir üzü qara.

Bilmirdi necə bir əmma yaratsın,
Etmişdi qəlbində bunu ağır dərd.
Zülmələr edənin əməlinə bax,
Hiylə toru üçün axtarırdı şərt.

Ərdoğan qürurla gəldi yanına,
Baş əydi öündə yenə də xana.
Aldı dövrəsini yenə xəyallar,
Dedi el yiğili büsbütün cana.

Dedi mən vuruşdum əjdaha ilə,
İnadla həll etdim qoyduğun şərtə.
Hökmdar zor eylər, yalan söyləməz,
Xəyanət eyləyər naməndlər mərdə.

İyrənc əjdahanın kəsdiyi suyun,
Açdım qabağını büsbütün tamam.
İnadla vuruşdum bütün günü mən,
Dəhşətli iş olur, qorxulu yaman.

Vədinə əməl et incitmə məni,
Mənim də qəlbimin arzuları var.

İgidlər heç zaman sınmaz, əyilməz,
İnsan əməliylə daim ucalar.

Axı bilmirəm ki, günahım nədir?
İstəyi, sevinci bizdən almışan.
Zalımlıq etmişən gör nə qədər sən,
Özünü büsbütün gözdən salmışan.

Xan gözün qiyaraq büzdü dodağın,
Dedi: bu igidlik, qoçaqlıq deyil.
Sənə söyləməli çox şərtlərim var,
Gərək çarpişan bunu yəqin bil.

Sevimli qızıma sahib olmağa,
Gərək çox çıxasan sən sinaqlardan.
Gedər-gəlməz yollar olacaq yolun,
Hələ sən dəm vurma, namusdan ardan.

Gilan gözəlinin adı, sanı var,
Hər sevən çəkənməz onun nazını.
Heç kəs poza bilməz öz istəyilə,
Talenin yazdığı qara yazını.

Misilsiz gözəldir, yoxdur bənzəri,
O az danışandır, çox gülə bilməz.
Onun çox qəribə xasiyyəti var,
Hicrana, əzaba qətiyyən dözməz.

Saray tərbiyəsi alıb dərindən,
Mənim əlimdədir onun istəyi.
Bütün xasiyyətdə o mənə çəkib,
Mən izn verməsəm sevməz ürəyi.

Mənim öz qızımın adı-sanı var,
Misilsiz gözəldir bərabəri yox.
Ürəyi istəyən nemətlər yeyir,
Ömrünü o sürür gözləri də tox.

Hər gün elçi daşı boşalıb dolur,
Neçə elçi gedir, burdan əliboş.
Hər kəslə min cürə şərtlər kəsirəm,
Belə əzab vermək mənə gəlir xoş.

Əməl etməlisən hər cür şərtimə,
Ağılını sən işlət burda səyinə.
Gərək qorxmayasan ölüm-itimdən,
Sonra çatmalısan sən istəyinə.

Qorxulu şərtimi yerinə yetir,
Əzizlə istəklə sən öz yarını.
Mağara içində bir cadugər var,
Dondan-dona girən öldür qarını.

Sehirbaz qarının əməlləri var,
Həsirin həmişə kölgəyə sərib.
Yaman sehrikardır çox cadugərdir,
Neçə-neçə igid daşa döndərib.

Geri qayıtmayıb ordan cavanlar,
Axıb su yerinə nə qədər qanlar.
Qurd-quşa yem olub döşə döyənlər,
Qarışıb torpağa orda insanlar.

Döşünə döyənlər min-min deyənlər,
Haray da çəksələr qalıblar darda.

Çoxunun əzabla əti yeyilib,
Yalnız sümüklərin görərsən orda.
Dastara çəkilib orda sümüklər,
Dönüb parça-parça una yarmaya.
Əzabla qatlaşış neçə igidlər,
Dözənməz əzaba nə dağ, nə qaya.

Qorxu, vahimə var nə qədər orda,
Nə qədər igidlər ölür, dirilib.
Ora ayaq qoyan hər canlı insan,
Quru sümüklərə yalnız çevrilib.

Fitnələr törədir cadügər qarı,
İtirib mənliyin namusu, arı.
Gah da insanları daşa döndərib,
Qətiyyən olmamış heç etibarı.

Galı da parçalayır o, tikə-tikə,
Abrını ətəyə o tökə-tökə.
Gərək insan oğlu əzaba dözsün,
Hər cür işgəncəni o çəkə-çəkə.

Zamanın qəribə işlərinə bax,
Həyatda baş verir dəshətli nələr.
Mətinlər gərəkdir dözsün əzaba,
Gör nələr eyləyir hey ifritələr.

Xan deyib şərtini tamam eylədi,
Hərdən qəzəblənib həddini aşdı.
Ərdoğan vecinə almadı heç nə,
Yola düşmək üçün o vidalaşdı.

Ərdoğan yola düşdü

Döyüş paltarını geyib əynin yə,
Təpədən dırnağa o silahlandı.
Canlandı qəlbində məhəbbət eşqi,
Gilan gözəlinin halına yandı.

Qorxulu yollara düşdü büsbütün,
Onda səbr, dözüm qaynayıb daşdı.
Dözdü bu yollarda min bir əzaba,
Dərəli-təpəli o yollar aşdı.

Ölümlü yollardan keçdi neçə yol,
Başına çox gəldi qəribə nələr.
Vecinə olmadı heç bir qorxunu,
Onu səsləsədə hey həmdunələr.

Məhkum edənləri gördü yollarda,
Nifrətə çox layiq şər ifritələr.
Ədalət istəyən günahsızları,
Qızmış dəmirlərlə etmiş hədələr.

Hər an eşqi ona verirdi ilham,
Hələ saxlayırdı dərdini pünhan.
Daim yaşadırdı onu məhəbbət,
Haqqın yollarında versə də o can.

Ərdoğanın yuxusu

Uzaq yollar gəlib yorulmuşdu çox,
Bir az yeriməyə taqəti də yox.
Heç nə yeməsə də yorğun qəhrəman,
Həddən çox ac idi, gözləri də tox.

İstədi uzañıb bir az dincəlsin,
Dağılsın ürəkdən kədəri, qəmi.
Yorulmuş əl-ayaq bir az dincəlsin,
Bir az rahat olsun onun bədəni.

Yatdı şirin-şirin torpağın üstə,
Yuxu aləmində gəzdi dünyani.
Yox oldu qəlbindən bütün arzular,
Zülmətə büründü onun hər yanı.

Gördü yuxusunda Gəmiqayani,
Bürünüb gəlin tək dumana, çənə.
Gilan gözəlini də orada gördü,
Qəlbində məhəbbət qaynadı yenə.

Dumana bürünən Gilan gözəli,
Mavi gözlərindən axıdırdı yaş.
O, oxlar atırdı kirpikləriyle,
Kamana dönmişdü gözlər üstə.

Daməni dumandan, zülfü buluddan,
Ovçu kamanına bənzər qaşları.
Yenilməz gözələ bənzəyirdi o,
Üzü aya bənzər, saçları sarı.

Şirin bir dil ilə başladı sözə,
Danladı o ki var o, Ərdoğani.
Ölümlü yerlərə qədəm qoymusan,
Tilsimlər bürüyüb burda hər yanı.

Burada igidlər çox həlak olub,
Başına gələni hələ demirəm.
Bilirsən nə qədər istək var məndə,
Səni mən özümdən artıq sevirəm.

Geriyə sən qayıt gəldiyin yolla,
Qurbanlar axtarır etdiyin səfər.
Geri qayıtmayıb burdan igidlər,
Hələ qurtulmayıb bir nəfər.

Əhd-peyman etmişik biz sevişmişik,
Bulaq sularından eşqimiz təmiz.
İlahi eşqi var, pak qəlbimizdə,
Gözümüz göllərdir, qəlbimiz dəniz.

Qədrin bilməliyik hər bir silqətin,
Axı müəqəddəsdir həm duz, həm çörək.
Eşqdən yaranıb bizdəki ürək,
Qönçə eşqimizi yaşadaq gərək.

Ömür qısa olsa, müəmmalıdır,
Heç kəsə verməyir bu dünya sırrın.
Biri xoşbəxt olur, digəri bədbəxt,
Həyat çox acidır, həm də ki şirin.

Əbədi deyildir nə varlıq, ömür,
Hər kəsdə məhəbbət, eşq oyadır.

Dözümlü, dözümsüz əzablar şirin,
Sonra bəlli olur yalan dünyadır.

Mən yaxşı bələdəm nankor atama,
Onda bəd xasiyyət, zalımlıq qalıb.
Nə qədər məhv edib mətin igidlər,
Səni gedər-gəlməz yollara salıb.

Gəldiyin bu yoldan sən qayıt geri,
Yetiməm anadan qəlbim dağlıdır.
Qəlbin beşiyinə mən sıginmışam,
Mənim xoşbəxtliyim sənlə bağlıdır.

Sonsuz məhəbbətlə sevirsən məni,
İstərəm aradan yox olsun kədər.
İlahi qüdrətli sevgi var məndə,
Sənə vurulmuşam dünyalar qədər.

Dedi sözlərini Gilan gözəli,
Yalvarış, nəsihət necə çox oldu.
Örtdü örpəyini yenə dumandan,
Bir göz qırpmında daha yox oldu.

Buluddan bağladı qanadlarını,
Parlayan ulduzlar zülmətə döndü.
Varlıqlar bir anda döndü xəyala,
Elə bil dünyanın Günəşi söndü.

Quş kimi çırpındı ürəyi yenə,
Sanki əllərindən yox oldu ovu.
Coşğun dəniz kimi kükrəyib daşdı,
Onda məhəbbətin yanar alovu.

Dedi əqidəmdə inadkaram mən,
Tannı bəxş edibdir kədər, həm də qəm.
Zərrə qədərincə məndə günah yox,
Böyük günah edib babamız Adəm.

Nurani qoca

Yuxuda görürdü qəribə şeylər,
Verirdi özünə ürək, təsəlli.
Gah daşa dönürdü, parçalanırdı,
Deyildi özünə çox şeylər bəlli.

Çox şirin gəlirdi məhəbbət ona,
Yaxın gəlsə belə çatmırdı əli.
Qəribə işlərdən çıxmırdı başı,
Ağılı olurdu, gah da dəli.

Yollar uzanırdı yol getdikcə hey,
Hələ çox qalırdı yollar arxada.
Onu gözləyirdi hər cür bəlalar,
Heç kəs çatmaz idi burada dada.

Birdən qarşısını kəsdi duman, çən,
İstədi o dönüb geriyə qaça.
Lakin səbr edərək bir az dayandı,
Göründü gözünə nurani qoca.

Qəribə görkəmi vardı qocanın,
Üzündən-gözündən nurlar yağırdı..
Gördü qarşısında o pəhləvanı,
Mərfətdə, kamalda tamam ağırdı.

Söylədi hər sözü o asta-asta,
Dedi sözlərimə sən bir qulaq as.
Getdiyin yollarda bir az büdrəsən,
Anan sənə saxlar həm matəm, həm yas.

Görünür nə qədər sözə baxansan,
Sənin tək igidə həmişə varam.
Dediyim sözlərə əməl eyləsən,
Sənə arxa olub kömək duraram.

Öncə məsləhətim sənə belədir:
Gərək baxmayasan qəti geriyə.
Olsa bir az səndə səbr, ya dözüm,
Sən nail olarsan onda hər şeyə.

Düzdür qorxuludur gəldiyin bu yol,
Qabaqda qalıbdır yoluñ yarısı.
Tilsimlər qurmağa hey çalışacağıq,
Oyunlar açacaq o küp qarısı.

Dəshətli anları yaşayacaqsan,
Hələ görəcəksən dəhşətli nələr.
Hər tərəf büsbütün insan sümüyü,
Quru kəllələrdən uca təpələr.

Burda cəm olubdur hey ət yeyənlər,
Törədib orda daim qəm-kədər.
Sanamaq çətindir ah-fəryadları,
İgidlər məhv olur bilsən nə qədər.

Gərək ehtiyatlı olasan belə,
Səbirlə hər işi tez çatdır sona.

Cadügər qariya inanma heç vaxt,
Qəti aman vermə o girsin dona.

Gözəllər çıxacaq qarşına sənin,
Sənlə mazaqlaşıb, deyib, güləcək.
Bağrina basaraq öpəcək səni,
Salıb öz toruna bil öldürəcək.

Sənlə qarşılaşan qoca qarıdır,
Əridir sehr ilə qayada daşı.
Kirpiyə bənzər bir görkəmi var,
Vardır onun belə mindən çox yaşı.

Dəvə dodağına bənzər dodağı,
Dişləri baltadan itidir-iti.
Daima qaşıyır hey qoturların,
Danadar iridir bədəndə biti.

Nə qədər çox gözəl sənə,
Gözündə görünse mələk, ya da hür.
Fürsəti qətiyyən sən fot eyləmə,
Onun sifətinə çalış ki, tüpür.

Nə qədər igidlər səy göstəriblər,
Məhv edə bilməyib onu bir nəfər.
Görürəm mən səndə o qabiliyyəti,
Yox edə bilərsən onu bir təhər.

Sən öndə durarkən baxma geriyə,
Daim nəzər yetir diqqətlə başa.
Sənə verəcəyim kəmərdən yapış,
Yoxsa tez dönərsən orada daşa.

Sehirli bir kəmər verirəm sənə,
Ona yalan söylə, doğru söz demə.
Kəmərdə ilahi qüdrəti vardır,
O, güc gələcəkdir, sehrə, tilsimə.

Əl vurma cadugər nə versə sənə,
Yaranar qəlbində kədərin, qəmin.
Kəmər öz sehrini itirər onda,
Çəkər çox bəlalar bu başın sənin.

Cadüğər qarının qasındə xal var,
Toplanıb o xalda kifli qüdrəti.
Yalvarıb yaxarsa qəti inanma,
Yalnız məhv etməkdir səni niyyəti.

Küfürdən o, çıxar qala başına,
Qışqırar ucadan xaraba Gilan.
Yerlə yeksan oldun sən qarğışımıla,
Xarabaya döndün, mən isə qalan.

Bu küp qarısının üç qızı vardır,
Onlar bir-birindən gözəldir daha.
Yaxına buraxma sən ö qızları,
Sənə ölüməndən də çox gələr baha.

Tamam tilsimdəndir bu qızlar belə,
Eşq sövdasına sən qəti düşmə.
Əlini əlinə almaq istəsə,
Sən daşa dönərsən qəti görüşmə.

Çalış qara xalı sən oxunla vur,
Saxla sən yarımcıq sən arzunu.

Qırılıb tökülüsün, qoy puça dönsün,
Hiylə dağarcığı sən cadusunu.

Uğur diləyirəm sənə qəhrəman,
Hər işdə olasan sən ehtiyatlı.
Qorxulu yollarda sənə yaxşı yol,
Çalış ki, olasan həm də inadlı.

Əgər hər sözümə eyləsən əməl,
Sevdiyin gözələ sahib olarsan.
Bir olan Allaha məhəbbət olsa,
Sən uğur qazanıb zəfər çalarsan.

Deyib sözlərini döndü dumana,
O, qeybə çekildi, itdi gözlərdən.
Bir az fikirləşdi igid Ərdoğan,
Qəti qərar aldı o bu sözlərdən.

Qalxdı uzandığı yerdən ayağa,
Az qaldı itirsin orda özünü.
Gördü yuxu görüb yatdığı zaman,
Atdı bir tərəfə qorxu, dözümü.

Bağladı belinə qılincin, yayın,
Yollandı qarının o versin payın.
Nələr gələcəkdir onun başına,
Neçə müsibətin, bəlanın sayın.

Gilanın küp qarısı

Ərdoğan üz tutdu küplərə tərəf,
Kölgələr sürünb ona çatırdı.
Tilsimə dönmüşdü bu yerlər tamam,
O, atın üstündə sanki yatırdı.

Onu hər tərəfdən çağırırdılar,
Geriyə bir dön bax, bağırırdılar.
Özü irəliyə gedirdi yavaş,
Həmdunə olmuşdu həm dərə, dağ, daş.

İri bir mağara gördü qarşıda,
Onun dövrəsində küplər var idi.
Cəhənnəm soyuğu gəlirdi ordan,
Yolları uçrumlu, həm də dar idi.

Küplərin önündə dayanıb durdu,
Məsumə dönərək boynunu burdu.
Rast gəldi qəfildən,
İfritə bu qarı sanki qudurdu.

Silib üst-başının o torpağını,
Torpağı sovurdu eylədi duman.
Onun hər kəlməsi mirt-mırta döndü,
Qarışışlar eyləyib söylədi yaman.

Dönüb qurbağaya hey quruldadı,
Gah da ildirim tək hey guruldadı.
Meşə çaqqalına dönüb bir anda,
Kəsik-kəsik şəslə həm də uladı.

Dedi: gəldi ruzum öz ayağıyla,
Çıxardı bu ovum məni çətindən.
Neçə vaxtlar idi yaman ac idim,
Ləzzət alacağam sənin ətindən.

Dayanıb qarşısında ədəli gözlə,
Hər bir sualıma cavab ver, dillən.
Bir az o yan, bu yan eyləsən,
Oyuncaq olacaq o quru kəllən.

Quru kəllələri boynumdan aşib,
Çıxmışam həmişə minbir oyundan.
İnsan kəlləsindən yaradıb təpə,
Cehizlər yiğiram mən ilk toyumdan.

Sənin gördükərin kəllə sümüklər,
Saysız-hesabsızdır hesabı yoxdur.
Topağa dönüblər çoxları burda,
Bəndənin əzaba heç tabı yoxdur.

Yerinə yetirsən dediklərimi,
Çatarsan əbədi xoşbəxtliyə sən.
Olarsa ürəkdə xəyanət hissi,
Əbədi düşərsən bədbəxtliyə sən.

İrəli sən yeri mənimlə görüş,
Sallaq dodağımdan sən bir al öpüş.
Onda gör mən sənə edərəm nələr,
Səni eşqə salar şirin busələr.

Mənim üç qızım var, dünya gözəli,
Bulaq suları tək gözlər durulur.

Hüsnü yaraşıqda bərabəri yox,
Onları görənlər hər an vurulur.

Busələr paylayar qızlarım mənim,
Yoxdur bu həyatda mənim heç qəmim.
Sənin tək igidi arxa istərəm,
Olsun zaman-zaman mənim həmdəmim.

Qarı çəpik çaldı, göründü qızlar,
Sanki ilk baxışda sərsəri idi.
Naz ilə baxırdı sanki hər yana,
İlahi qüdrətli bir pəri idi.

Öpməyə uzatdı hər üçü əlin,
Qoy bu igitdə bir həvəs olsun.
Başına gəlsin oyun, fəlakət,
Ondakı mətanət burada solsun.

Duruxdu Ərdoğan yaxın gələndə,
Sinəsi altında ürək inlədi.
Nə qədər yalvarsa bu qızlar belə,
Onların əlindən qəti öpmədi.

Bir anda qızların pozuldu halı,
Çəkilib geriyə hey dalı-dalı.
Ey həyat nə qədər sən qəribəsən,
Zəhərin üstünə töküblər balı.

Fitnə-fəsad saldı qarı araya,
Buludsuz səmada ildirim çaxdı.
Hər yanı toz-duman bürüdü tamam,
Küfürdən od-alov, tufanlar qalxdı.

Qarı qıcıdaraq kötük dişlərin,
Zəhmlə bağırıb, gah inildədi.
İnsan əti yeyib quduza dönən,
Xorultu salaraq tufan püflədi.

Sehirli kəmərdən tutdu Ərdoğən,
Bu küp qarısının bağıri söküldü.
Müqəvvaya döndü sanki cadübər,
Tilsimlər büsbütün sınb töküldü.

Əl atmaq istədi başqa hiyləyə,
Axtardı, tapmadı bir söz deməyə.
Bütün niyyətləri puça dönürdü,
Gümanı gəldiyi bütün hər nəyə.

Söylədi bir azca sən geriyə dön,
Tamam çin olacaq hər bir sözlərin.
Niyyətdə arzuya sən çatmaq üçün,
Gör nələr görəcək sənin gözlərin.

Müdrik qocanın söylədikləri,
Düşdü həmin anda onun yadına.
Yaltaqlıq, qorxaqlıq nə olduğunu,
Sığdırı bilmədi igid adına.

Qətiyyən arxaya belə dönmədi,
Dedi mən baxmaram haqqın dalına.
Tüpürdü nifrətlə o birdən-birə,
Bu iyrənc qarının qara xalına.

Geriyə çekilib durdu aralı,
Kamana ox qoyub baxdı dalından.

Dartaraq yayını o nişan aldı,
Sapladı oxunu onuñ xalından.

Bağırdı hey qarı haray çəkərək,
Tamam qan olmuşdu üzü-ovurdu.
Götürüb torpağı qoşa ovcuna,
Bütün hər tərəfə o hey sovurdu.

Düşdü Ərdoğanın ayaqlarına,
Yumşaltdı bir azca o boğuq səsin.
Bir anın içində bədnəzər olsun,
Kəssin bu igidin bir anda səsin.

Ərdoğan qətiyyən aman vermədi,
Bu küp qarısının yalvarışına.
Sanki dəli kimi bir nərə çekdi,
Vurdu qılincını donqa başına.

Tüpürdü qarının əməllərinə,
Dedi şər qarısı iyrəncsən yaman.
Bir daha şər əməl hey törətməyə,
Sənə mən qətiyyən vermərəm aman.

Çox qəsdlər etmişən neçə cavana,
Paslı qəlbin sənin buz tək sərindi.
Toruna salmışan çox igidləri,
İndi gəbərirən yanında indi.

İnsan cəsədləri çürüyüb burda,
Sən yuva qurmusan gör bir nələrdən.
Sümüklər yaradıb burda təpələr,
Oyuncaq qurmusan sən kəllələrdən.

Kifirlilik yaradan o xislətlə sən,
Qəlbində gəzişir şər, böhtan, hiylə.
Özünə ən murdar bir yol seçmisən,
Sənin davan olub yalnız xeyirlə.

Son dəfə dünyaya eylə bir nəzər,
Bir azca uzaq ol kədər, qəmindiən.
Qaldırıb qılıncı bir dəfə vurdu,
Bu iyrənc qarının düz ürəyindən.
Nifrətlə o, süzdü son dəfə onu,
Cəhənnəm saxlayar sənin yasını.
Tüpürdü qarının cənazəsinə,
Aldı düşmənindən o qisasını.

Şər qüvvə məhv oldu, tam bir dəfəlik,
Arxada var idi qorxulu günlər.
Ərdoğan gücülə nələr yaratdı,
Açıldı tilsimlər, sindi düyünlər.

Mindi ağ atını düzəldi yola,
Üzü ağ yeridi yenə saraya.
Tutduğu əmələdən o razı qaldı,
Ağ qalıb gəlmışdı, yenə qaraya.

Taxta oturmuşdu Oğuzun xanı,
Qəlbə gah sızlayıb, gah da dolurdu.
İçdiyi həmişə mey-şərab idi,
Hər gün gözəllərlə o məsd olurdu.

Baş əyib önündə durdu Ərdoğan,
Nümayiş eylədi yaraşığını.

Verdiyin vədlərə çıxmadım xilaf,
Yerinə yetirdim tapşırığını.

O tilsim yuvası tarı-mar oldu,
İstəyin tamama yetirdim elin.
Yalnız istəyinlə razi sal məni,
Görüm mən ay üzlü Gilan gözəlin.

Axı inam ilə söz verdin mənə,
Başqa vədələrin demirəm hələ.
İfritə qarının əzdim başını,
Cəhənnəmdə verdim onun aşını.

Tapmadı söz desin o cəngavərə,
Kəsildi nəfəsi, sanki udqundu.
Verdiyi vədlərə o xilaf çıxdı,
Gözünün içində gilələr döndü.

Əl atdı yenə də başaqa hiyləyə,
Dağıtmaq istədi kədərin, qəmin.
Gedişi qoy olsun, gəliş olmasın,
Keçsin caynağından yenə hiylənin.

Başqa bir şərtim var, dedi Ərdoğan,
İgidə mgidlik bil etibardır.
Oğuz torpağının doğma elində,
Naxçıvan düzündə duz dağı vardır.

Könlündə məhəbbət olsa da sənin,
Ərisin ürəkdə qoy varsa buzun.
Gilan gözəlinə sahib olan kəs,
Gərək tamam yesin o dağın duzun.

Xan yenə əl atdı fitnə-fəsada,
Göndərdi igidi gölümlü yola.
Etmişdi neçə yol belə xəyanət,
Döndərmək istərdi, igidi qula.

İgid baş əymədən çıxdı saraydan,
Nələr olacağın bilmirdi özü.
Ağacın dalından durdu boylanan,
Sevdiyi gözələ sataşdı gözü.

Bilmədi nə desin sevgili yara,
Sıxılıb mum oldu daş da əlində.
Süzdü matım-matım öz gözəlini,
İtirib özünü dondu yerində.

Gilan gözəlinin məsləhəti

Yüyürdü qabağa heç nə demədi,
Şimşəyə dönərək yanaraq çaxdı.
İntim məhəbbətlə o məlul-məlul,
Onun gözlərinin içində baxdı.

İlk əvvəl ürəklər başladı sözə,
Gözlər məhəbbətdən alışdı yandı.
Döndü pərvanəyə dünya gözəli,
Şamın dövrəsinə uçub firlandı.

Dedi həsrətində olmuşam sənin,
Ölümlü-itimli yollar keçmişəm .
Sənilə görüşmək həsrətim olub,
Mən səndən məhəbbət meyi içmişəm.

Atan çox qəddardır bilirəm bunu,
Qəlbində olmuşdur daim pis niyyət.
Məni gedər-gəlməz yollara salıb,
Daim bəxş eyləyib əzab-əziyyət.

O, sənин sevimli atan olsa da,
Qəti istəməyib xoşbəxtliyini.
Doğma övladının qəddarı olub,
Qəlbində duymayıb heç gileyini.

Düşünmür, nə sevgi, məhbət nədir,
Həsrətli gözlərim daima yaşıdır.
Onun balıq təkin soyuqdur qanı,
Qəlbi, başdan-başa dəmirdir, daşdır.

Gileylər dinlədi Gilan gözəli,
Bulandı ürəyi, ürpəşdi əti.
Övlad kin bəslədi hey yana-yana,
Doğma atasına artdı nifrəti.

Sarayda pozğunluq yaradıb yaman,
O, inkar eyləyir hər bir mümkünü.
Yığıb sarayına minlərlə gözəl,
İşrətlə keçirir bütün hər günü.

Anam sarayda da çarəsiz oldu,
Olmadı halına qəti bir yanan.
Baxmadı üzünə qətiyyən onun,
Əzabla can verib sevimli anan.

Atan yaxşı bilir qətiyyətimi,
Mən şair deyiləm bir dastan yazam.
Qiyam qiyamətdə olsa da belə,
Naqis kəslər ilə mən barışmaram.

Qanadlı bir quşdur sevgi məhəbbət,
Hər kəsin qəlbində arzuları var.
Dağlardan ağırdır namus, ar, qeyrət,
Çinardan ucadır, eşqdə vüqar.

Süzdü Ərdoğanı Gilan gözəli,
Doğru yol göstərib verdi məsləhət.
Yaxşıca dinləsən sən sözlərimi,
Sən zəfər çalarsan, yayarsan şöhrət.

İndi yollanırsan sən duz dağına,
Yollar qorxulu, həm də ki, yaman.
İstəyi, arzusu yarımcıq qalib,
Partlayıb orada nə qədər cavan.

Təpəgöz yaşayır o duz dağında,
Oradan quş uçsa qanadın salar.
Ötsə karvan-karvan əgər dəvələr,
Dəvələr ötərsə dirnaq da salar.

Gərək sən fürsəti itirməyəsən,
Xəyala ayrı şey gətirməyəsən.
Dinib danışsada quru kəllələr,
Bir addım geriyə çekilməyəsən.

Qarşına çıxarsa nurani qoca,
Ona baş endirib, boyun əyərsən.

Səbirli, təmkinli olasan gərək,
Onu yaxşı-yaxşı sən dinləyəsən.

Amma nə bada ki, duzdan yeyəsən,
Sən külə dönərək, od tək sönərsən.
Başına açarsan bəla, müsibət,
Ürəyin partlayar, heçə dönərsən.

Uğurlar dilərəm sənə qabaqdan,
Düşün deyəcəyin hər bir sözünü.
Bütün bəlalardan tamam uzaq ol,
Ölümün ağızını atma özünü.

Dedi Gilan qızı son sözlərini,
Sildi yaş axıdan o, gözlərini.
Dayana bilmədi o ayaq üstə,
Sonra qucaqladı o dizlərini.

Ovsuna düşmüşdü sanki Ərdoğan,
Xoş sözlər eşitdi onun dilindən.
Bir az yaxın gəlib durdu üzbəüz,
Gilan gözəlinin öpdü əlindən.

Quş kimi sıçrayıb imindi atına,
Bir az göz gəzdirdi sola-sağına.
Dedi, biz tezliklə görüşəcəyik,
Çapdı öz atını o duz dağına.

Nəqşि-Çahanın duz dağı

Uçdu bu yollarda quş kimi atı,
Qayadan boylanan aslana döndü.
Basılmaz cengavər oldu bir anda,
Qəlbində qorxular büs-bütün söndü.

Dərəli-təpəli yollardan ötdü,
Onu salamladı göydəki quşlar.
Nə qədər qorxulu, zəhimli idi,
Getdikcə uzanan dərə yoxuşlar.

Bütün hər tərəfdən gəlirdi səslər,
Gözündə hər nə var, çox incəlirdi.
Qayanın önündə iri quzğunlar,
İnsan leşi yeyib həm dincəlirdi.

Qəribə-qəribə səslər gəlirdi,
Ərdoğan qorxmadı belə heç nədən.
Cengavər doğmuşdu onu anası,
Qəti çəkilməzdi hər cür fitnədən.

Birdən qarşısını aldı duman, çən,
Göründü düzünə nurani qoca.
Zəhimli qayalar dövrəyə aldı,
Zirvələr göründü göylərdən uca.

Dedi igid oğlum yaxın gəl bir az,
Burda şər qüvvələr büsbütün qənim.
Əgər qulaq assan, yol göstərəm,
Sənə deyəcəyim sözüm var mənim.

Bilirəm öz eşqin salıb səni bu yola,
Qorxulu səfirdir siz bunu bilin.
Eşq bəlalıdır sevənlər üçün,
Misilsiz mələkdir sənin gözəlin.

Qartal məhəbbəti var zirvələrdə,
Hər şeyin həyatda var səddi, həddi.
Cansız daşların da məhəbbəti var,
Bülbülün gülə var öz məhəbbəti.

Məhəbbət çiçəkdir yolları tikan,
Şirin söz gələcək hər an dilinə.
Gül dərmək istəsən tikanlı koldan,
Batacaq tikanlar sənin əlinə.

Məhəbbət salıbdır səni yollara,
Tikanlar qıraraq gül əkəcəksən.
Dünyanın quyruğu uzundur, uzun,
Bu yolda əzablar sən çəkəcəksən.

Bir azca dözümlü olsan bu yolda,
Sənə baş əyəcək şər qüvvə tamam.
Onda çatacaqsan arzularına,
Daim alacaqsan işindən ilham.

Mənim sözlərimə əməl eyləsən,
Üstün gələcəksən sən öz qorxunla.
Qarşına yönələn o təpəgözü,
Yalnız göbəyindən sən vur oxunla.

Onun bütün gücü göbəyindədir,
Vermə heç qətiyyən sən ona aman.

Endir qılincını onun başına,
Özü biheybətdir, niyyəti yaman.

Qarşında axar su axacaq sənin,
Rəngi də, dadı da çox buztəhərdir.
Bir göz qırpmında öldürər səni,
Özü su olsa da tamam zəhərdir.

Ərdoğan dinlədi o kəlamları,
Mənalar götürdü onun sözündən.
Bir anda o qoca qeybə çəkildi,
İtdi birdən-birə onun gözündən.

Quru kəllənin dedikləri

Atlandı atının belinə igid,
Sanki zirvə təkin göyə yüksəldi.
Qorxunu hürkünü atdı kənara,
Dərəli-təpəli yola düzəldi.

Onu ağuşuna aldı xəyallar,
Şərlə əlbəyaxa oldu neçə yol.
Bürümüş hər yanı qatı duman, çən,
Zülmətə dönmüşdü həm sağ, həm də sol..

Vahiməli idi bu yerlər yaman,
Az qala kəsirdi sanki nəfəsi.
Sanki yeriyirdi burda təpələr,
Ağlaşma, gülüşmə gəlirdi səsi.

Qorxulu mağara göründü gözə,
Nərilti, uğultu qopdu oradan.

Bəşər övladını qorxuya salan,
Tamam möcüzədir böyük yaradan.

Onu səslədilər boğuq bir səslə,
Yaxın gəl dedilər igid Ərdoğan.
Vahiməli bu yer tük ürpədirdi,
Dualıq olurdu buraya baxın.

Gördü dığırılanır bir quru kəllə,
Hərlənib gələrək durdu yaxında.
Hazır dayanmışdı Ərdoğan orda,
Bir əli qalxanda, bir əli qında.

Quruca bu kəllə başladı sözə,
Söylədi ey igid eşit sözümüzü.
Aldanma sözünə sən Təpəgözün,
Əzablı olsa da sən çək dözümüzü.
O, səni aldadıb əzizləyəcək,
Sanki məyus olub batacaq qəmə.
Səni parça-parça eyləmək üçün,
Qızıl qılıncını verəcək sənə.

Alma o qılıncı əlindən onun,
Şirin sözlər desə sənə dilindən.
Dırnaqdan tükə də o sehirlənib,
Çalış oxunla vur onu belindən.

Qaşın arasında toplanıb gücü,
Əgər sən oxunla vursan oradan.
Düşər ayaqların altına sənin,
Ölümçül hal alar, ağır yaradan.

Qurtardı sözünü bu quru kəllə,
Sonra diyirlənib getdi oradan.
Ərdoğan bir azca dərdi nəfəsin,
Saf-çürük eylədi ağı, qaradan.

Çıxdı mağaradan nəhəg Təpəgöz,
Daşlardan başmağı, kötükdən əli.
Ağzı çuval kimi, dişləri balta,
Özü vahiməli, ağILDAN dəli.

İstədi o çalsın igidə zərbə,
Sonra da əl atdı gilli qədəhə.
Anan matəmində otursun deyib,
Gözü yaşarınca çekdi qəh-qəhə.

Dedi mən açmışam, dünəndən yaman,
Sənin gəlişinə mən şadam, varam.
Parça-parça edib yeyərəm səni,
Bəlkə bir neçə gün mən acalmaram.

Təpəgöz iştahla süzdü ovunu,
Çuval dodağının axıtdı suyun.
Əlini əlinə o, şappıldatı,
Dedi başlanacaq maraqlı oyun.

Dedi haray-həşir salsan da belə,
Yuxudan mələklər qəfil duracaq.
Başına oyunlar gələcək burda,
Anan yas saxlayıb matəm quracaq.

Geri qayıtmayıb buraya gələn,
Ərşə qədər gedib hay-haray səsi.

Nə qədər igidlər məhv olub burda,
Tİğlanıb dağ kimi insan kəlləsi.

Neçə adəm oğlu parçalanıbdı,
Tilsimli bu yollar olubdur bağlı.
Bir ovuc duz burdan aparılmayıb,
Məhv olub igidlər ürəyi dağlı.

İndi növbə sənə yetişib demək,
Burada qəbirin çoxdan qazılıb.
Sənə Tanrıının da köməyi dəyməz,
Əzəldən taleyin qara yazılıb.

Gərək küsməyəsən qara baxtından,
Qəti qorxmayasan fəryaddan, ahdan.
Sənin də taleyin bura qədərmış,
Belə hökm gəlib qadir Allahdan.

İstədi o, tutsun tez Ərdoğanı,
Sonra parçalayıb onu dağıtsın.
İti dişlərinə keçirtsin ətin,
Onun al qanını yerə dağıtsın.

Ərdoğan ayağın atdı dalaya,
Atdı bir tərəfə ürkü-qorxunu.
Türsəti ötürüb aman vermədi,
Yayına söykədi iti oxunu,

Onun hər yanından tər süzülürdü,
Lənət tökülürdü onun dilindən.
Dartaraq kamancı atdı oxunu,
Hədəfi düz vurdu onun belindən.

Təpəgöz nərilti saldı qəfildən,
Yerlər də, göylər də sanki titrədi.
Dayana bilmədi o, ayaq üstə,
Qaraldı gözləri yerə büdrədi.

Onun bütün gücü belində idi,
Ağır-agır aldı o nəfəsini.
Xırıltı salmışdı dəyirman kimi,
Tamam itirmişdi, o qüvvəsini.

Ərdoğan oxunu qoyub yayına,
Sonra nişan aldı onun başından.
Dartaraq yayını atdı oxunu,
Vurdu Təpəgözü tüklü qaşından.

Qanlı sular axdı onun gözündən,
Tərpədə bilmədi tüklü qaşını.
Aman istəsə də hey yalvarsa da,
Ərdoğan qalıncla kəsdi başını.

Sürüyüb kəlləni atdı kənara,
Zülmətlər əridi sanki arada.
Haqqın qarşısında alçaldı nahaq,
Xeyir qalib gəldi şərə burada.

Dünya yarandan bu günə bəri,
Bəşər müəmmalı düşüb bir işə.
Haqq tərəf nə qədər verib qurbanlar,
Ədalət nahaqla çıxıb döyüşə

Ədalət axırda çalıb zəfərin,
Haqq işi qürurlu tutub özünü.

Şər ayaq atsa da gedə bilməyib,
Tabı olmayıbdı çəksin dözümü.

Böyük duz dağına baxdı Ərdoğan,
Tamam bərəkətdir onun bu yurdu.
Bir dadım duz yemək bəs edər mənə,
Barmaqla o duzdan dodağa vurdu.

Əzablar içində keçirdim həyat,
Döyüşlə kçirdim ömür çağımı.
Aqıl yaxşı bilər nə etdiyini,
Dedi tamam yedim mən duz dağını.

Oğuz xanın tərsliyi

Atlandı atına geri qayıtdı,
Qəlbində nifrət də, qəzəb də söndü.
Yel qanadlı atı sanki uçurdu,
Elə bil yollarda o, quşa döndü.

Sağından solundan gəlirdi səslər,
Atını dayandır bir ayağa qalx.
Sənə bəxşışımız töhvəmiz vardı,
Bir az geri boylan sən arxaya bax.

Müdrik o qocanın söylədikləri,
Düşdü həmin anda onun yadına.
Ehtiyatı versən əyər əlindən,
Göydəki mələk də çatmaz dadına.

Sən çağırsalar baxma geriyə,
Qəddar iblisləri sən bəşər sanma.

Fitnə yuvasıdır onlar büsbütün,
Fani çağrıqlara qəti inanma.

Geriyə baxmadı Ərdoğan bir də,
Qayalar, təpələr hey səslənsə də.
Dözüm olmalıdı hər bir igiddə,
Çatsa son məqama, çatsa son həddə.

Xeyli yol gələrək çatdı saraya,
Yol boyu danışdı nə də ki, dindi.
O, baş endirmədi qəti heç kəsə,
Bir göz qırpımında atından endi.

Sarayın önünə bağladı atın,
Şübhələr düşmüşdü onun canına.
Onu bir kimsə qarşılamaçı,
Gəldi ixtiyarla xanın yanına.

Durdu o vüqarla xanın önünde,
Min xəyal oynadı onun könlündə.
Nələr olacağın düşünürdü o,
Hələ səbr eylədi o neçə gün də.

Söylədi birhəbir olub keçəni,
Dedi tamam yedim mən düz dağını.
Şər ilə neçə gün orda vuruşdum,
Ölümə göndərdim orda yağını.

Bircə barmaq ilə yedim duzdağın,
Yerinə yetirdim əmrini sənin.
İndi bir azacıq könlün açıla,
Gərək hifz oluna kədərin qəmin.

Mən öz düşüncəmlə elə biliram,
Səni razı salmaz belə düz yemək.
Nələr düşünürsən qana bilmirəm,
Başqa niyyətin var qəlbində deməz.

Saya gətirməyən bircə barmağı,
Dağ boyda duzu da hesaba almaz.
Fitnələr törədər hər an yarımcıq,
Anlamaz qətiyyən heç nəyi qanmaz.

Büzdü dodağını tez Oğuz xanı,
Dedi nəzərimdə sən gülməlisən.
Qətiyyən dəm vurma igidliyindən,
Sən şərtə heç əməl eyləməmisən.

Mənim qızım haqda düşünmə qəti,
Kəsdiyim şərtlərin bilmədik həddin.
Daşın bu sövdadan bir az uzaq duz,
Qəlbində arzuya çata bilmədin.

Vurdu Ərdoğanı sanki ildirim,
Çoxaldı kədəri, artı həm qəmi.
Dəryalar içində tufanlar oldu,
Dəryanın içində batdı bir qəmi.

Dəydi ildirim tək bu sözlər ona,
Köksünün altında ürək sizladı.
Ömürlər qıсадır, həyat əbədi,
İgidlər məhv olsa da yaşayar adı.

Duydu Oğuz xanı həddini aşış,
Onun məsləki nə, fikri də nədir.

Ondan yurduna xan, hökmdar olmaz,
Ağlını itirmiş bir divanədir.

İblisə bənzədi qarşısında xan,
İstədi nakəsdən alsın qıisasın.
Qayalar önungdə aslana dönsün,
Onu dilim-dilim o, parçalasın.

Lakin səbr edərək göstərdi təmkin,
Hələlik qəzəbin o cilovladı.
Doğruluq, düzgünlük böyük vüqardır,
Heç ləkə götürməz igidin adı.

Yenə Oğuz xanı inadla dedi,
Gərək yeni şərtə əməl edəsən.
Yoxsa yurdun olar əbədi zindan,
Desəm ölümə get, sən getməlisən.

Qızım elə-belə olmaz qismətin,
Sevgi məhəbbətin vardır əzabı.
Dözüm olmalıdır hər cür sevəndə,
Ciynində daşıya gərək o tabı.

Köpəklər bəslənir quyularımda,
Hər biri pələngə, aslana bənzər.
Çoxları yem olub o köpəklər,
Mən-mən deyənləri parçalar əzər.

Nə qədər boyunlar vurmuşam burda,
Yem olub cəsədlər çaqqala, qurdu.
Qılıncdan kəsərli hökmərin var,
Mən qalib olmuşam yenə axırda.

Yerinə yetirsən sən son şərtimi,
Bəlkə istəyinə nail olarsan.
Elin adətiylə toy-büsət qurub,
Məndən həmişəlik razi qalarsan.

Daşıbdır həddən çox varım-dövlətim.
Qızılım, gümüşüm, ləlim, sərvətim.
Mənim bu dünyada tayım tapılmaz,
Hamiya bəllidir mənim şöhrətim.

Hər yanı gəzəsən sən qarış-qarış,
Şöhrəti çox olanı ehtibarlısan.
Varmı bu dünyada mənə tay olan?
Gözümlə mən görün məndən varlısin.

Çatarsan arzuna əbədilik sən,
Gilan gözəlinin yarı olarsan.
Edərəm toyunu mən təm-təraqla,
Daima sən məndən razi qalarsan.

Üç gün vaxt verirəm axtarıb gətir,
Mən də sən gəlincə toyunu qurram.
Sən əməl etməsən mənim şərtimə,
Bir göz qırpımında boynunu vurram.

Ərdoğan dinlədi xanın sözünü,
Qəzəb, kin yarandı qəlbində nəşə.
İntiqam hissləri coşdu qəlbində,
O, nifrət eylədi bu xain kəsə.

Xəyallar içində çıxdı saraydan,
Haraya getdiyin bilmirdi hələ.

İstəyi salmışdı ağır yollara,
Xan ona qururdu daima tələ.

Saray bağçasından ötüb keçmədi,
Gilan gözəlinə sataşdı gözü.
Qətiyyən özünü o, itirmədi,
Ona məhəbbətlə baş əydi özü.

Sevdiyi gözəlin gəldi yanına,
Arzular içində düşdü dərinə.
Üz-üzə duraraq o, xeyli baxdı,
Məhəbbət bəxş edən öz dilbərinə.

Kəşmişdi yolunu hər an yamanlar,
Yarımçıq qalmışdı arzu istəyi.
Xoşbəxtlik əl çatmaz zirvədə imiş,
Ağrı içindəydi onun ürəyi.

Dərdlaşma

Xeyli söhbət etdi onlar xeyli vaxt,
Qəlblərin hökmüylə hey dərdləşdilər.
Suallar verirdi bir-birinə,
Şirin arzularla çox bəsləşdilər.

Dedi ürək sözün Gilan gözəli,
Boyatma sən bu qədər kədərə, qəmə.
İgidlər hər zaman əzablar çəkər,
O, qəddar atamdan xeyir gözləmə.

Çarə yox şərtinə gəl əməl eylə,
Vüsala biz çataq sevinsin ürək.

Səbrli olasan bir iş görəndə,
Sonrası nə olur düşünək, görək.

Daim müdriklərdən sən al məsləhət,
Həmişə elinə bəxş eylə xeyir.
Ağıl-zəka ilə dinlə onları,
Görək bu zamanə sən nə deyir.

Gördüyün zirvəli uca dağların,
Qayalar altında vardır obalar.
Orda ilin çoxu tamam qış olur,
Yanır çatır-çatır orda sabahlar.

Uzun ömürlülər yaşayır orda,
Çətinə düşənə yol göstərərlər.
İgidlər məsləhət alar onlardan,
Hikmətli sözlərdən məna dərərlər.

Müdrik qocalırin bir silqəti var,
Tamahi olmayıb dünya malında.
Aqillər həmişə gözü tox olur
Əməl aparırlar onlar dalında.

Min yollan oraya sən ağ atınla,
Səni heç görməsin qəti bir əhəd.
Göy dağ, Dəli dağda, Gəmiqayada,
Müdrik bir qocadan sən al məsləhət.

Yenə quşqanadlı atına minib,
Qayıt öz obana, baxma geriyə.
Söyləmə bir kəsə gördüklerini,
Namərd fayda verməz ölü-diriyə.

Axirət dünyası mənzilimizdir,
Gərək bu dünyada onu qazanaq.
Daim bu həyatda haqq qalib gəlir,
O qadir Allahdan kömək biz alaq.

Sözün tamam edib ağladı gözəl,
Xeyli yaş daması süzdü gözündən.
Ona bu yollarda uğurlar dedi,
Dərin bir atəşlə öpdü üzündən.

Ərdoğan yola düşdü

Ərdoğan fərəhlə mindi atına,
Dəli dağ səmtinə eylədi səfər.
Axtarış aradı, o soraqlaşdı,
Tapmadı orda qoca bir nəfər.

Sonra o, qayıtdı Tillək düzünə,
Yollarda rast gəldi bəbirə, qurda.
Bu elin nə qədər aqilləri var,
Müdriklər yaşayır büsbütün burda.

Yüz səksən yaşında tapdı bir qoca,
Yanına gələrək baş əydi ona.
Duydu çarə tapar, o yol göstrər,
Bu işi çatdırar həvəslə sona.

Söylədi dünyanın ey çoxbilmişsi,
Bizə müqəddəsdir, Quran, həm çörək.
Yanına gəlmışəm bir məqsədlə mən,
Sənin məsləhtin gərəkdən gərək.

İnsana vəfasız fani dünyada,
İgidlər laiqdir şərəfli ada.
Zalimlər ölməmiş alır cəzasın,
İlahi bəxş edir həm bəla, qada.

Daim bəndələrə bəla gətirən,
Zalimin qəlbində paxilliq kindir.
Çətinə düşmüşəm, yol göstər mənə,
Söylə bu dünyanın varlığı kimdir?

Saqqalı qurşağa çatan bu qoca,
Dünyanın sərt üzün daim görümdü.
Allah bəndəsinə ağrı gətirən,
Əzablı, bəlalı ömür sürmüdü.

Dedi bu dünyada əməllərinlə,
Dünyada möhtəşəm varlı olarsan.
Axırət dünyası cənnətin olar,
O qadir Allahdan razı qalarsan.

Kimdə səxavət var, o ən varlıdır,
Fəqirə, yazığa etibarlıdır.
Əbəsdir toplamaq dünya malını,
Çevirmə heç zaman haqqə dalını.

Dünyada çox gördüm sərvət yiğanlar,
Sərvət topladıqca oldu daim xoş.
Dünyanın öz vari özündə qaldı,
Getdi bu dünyadan sonda əliboş.

Bu dünya mülkünün Süleymanları,
Dünada yaşadı kədərsiz, qəmsiz.

Toplanan var-dövlət fayda vermədi,
Köçdü bu dünyadan sidir, kəfənsiz.

Yunanlı İsgəndər gəldi dünyaya,
Dünyanın yarısın aldı əlinə.
Viranə eylədi kənd, şəhərləri,
Haqqı gətirmədi qəti diliñə.

Öləndə əlləri boş qaldı onun,
Gözləri doymadı onun torpaqdan.
Məzlam insanların axıtdı qanın,
Fəlakət törətdi daim nahaqdan.

Bu dünya malının iki şeyindən,
Yalnız o dünyada qoyarsan təməl.
Sənə sevinc verər, ya əzab verər,
Sənin qazandığın xeyir, ya da pis əməl.

Dünyanın ən varlı adamı odur,
Həmişə yaxşılıq gəlsin əlindən.
Elə sadiq olsun, yoxsula dayaq,
Yalan söz çıxmasın onun dilindən.

Həyat imtahandır keçsin sinaqdan,
Ömür yollarında çəkməsin heç qəm.
Bu həyat daima qəm-qüssəlidir,
Hər bir kəs tamahdan gərək olsun kəm.

Yaransa ürəkdə allahın adı,
Bir tikə çörək də bəxş etsən aca.
Bil ki, səxavətdə ən çox varlısan,
Allah nəzərində olarsan uca.

Salıblar əzablı yollara səni,
Narahat eyləyən məhəbbətindir.
Dərə-təpəlidir haqqın bu yolu,
Ədalət axtarmaq daha çətindir.

Vardır sürümüzü otaran çoban,
Sən onu tez xanın yanına apar.
Ağıl-düşüncədən çox kamallıdır,
Xanın sualına o, cavab tapar.

Ərdoğan qocadan aldı məsləhət,
Qocaya təşəkkür çoxlu söylədi.
Ayağa qalxaraq o dönə-dönə,
Müdrik insana təzim eylədi.

Axtarıb, arayıb tapdı çobanı,
Qəlbində hey coşdu onun al qanı.
Dirənib çomağa edir tamaşa,
Tamam gül-çiçəkdir onun hər yanı.

Çoban Ərdoğanı çox bikef gördü,
Dedi çox qüssəli görürəm səni.
Bəlkə bir çarə taparam sənə,
Qəlbində silərəm kədəri, qəmi.

Ərdoğan ərz etdi çoban qardışım,
Səbəb salıb məni kədərə, qəmə.
Çarə tapmaliyam bir suala mən,
Dünyanın varlısin sən göstər mənə.

Çoban maraq ilə süzdü oğlanı,
Dedi sözlərini o, aram-aram.

Xanın söylədiyi şərtin cavabın,
Qəti düşünmədən sənə taparam.

Bu həyat gah şirin, gah da acidır,
Belədir həyatın daim sitəmi.
Həm sevinc bəxş edir, həm də ki, kədər,
Aləmi bürüyür təşvişi, qəmi.

Nə üçün yiğirsan dünya malını?
Yığdığın var-dövlət yerində qalar.
Ömrün baharına qonar şaxta, qar,
Hər nə yiğıbsansa, əlindən alar.

Ruzi də, qismətə də, var da, dövlət də,
Dünyaya gəlməmiş bölünüb sənin.
Hər kəsin dünyada öz qisməti var,
Korqusun yuvada yetirmiş dənin.

Tamahlıq eyləmək əbəsdir, əbəs,
Arif olmalıdır burda hər bir kəs.
Yığsan dağlar boyda dünya malını,
Əzrayıl verəcək sonda sənə dərs.

Çünki yiğdiqların dünya malıdır,
Əməlin bəxş edər həm kədər, həm qəm.
Əbədi dünyaya fani dünyadan,
Apara bilməzsən axırətə sən.

Çalış ki, özünü yorma bu qədər,
Səxavət eyləsəm bu daha çoxdur.
Qızılın, daş-qasıń, ləlin, yaqtun,
Qətiyyən boğaza heç yolu yoxdur.

Məni də sən apar xanın yanına,
Üşünmə mən salım onun canına.
Duysun mən varlıyam ondan bir qədər,
Onun hər bir şərti hədərdir, hədər.

Ərdoğan çobanla qayıtdı geri,
Gəldilər bir başa saraya tərəf.
Qürurla girdilər saraya onlar,
Ucadan ucaya mənlik, həm şərəf.

Onlar baş əydilər xanın öündə,
Nələr baş qaldırıdı xanın könlündə.
Çoban çəkinmədən söz demək üçün,
Qabağa yeridi dayandı öndə.

Dünyadan bixəbər ey Oğuz xanı,
Müəqəddəs bilmışik hər an vicdanı.
Heç kəsə hökümlə əzab vermə sən,
Hər kəsə əzizdir, onun öz canı.

Əyanlar öündə subut eylərəm,
Çəkmərəm dünyada kədər, nə də qəm.
Bu qədər fəxr edib özünü öymə,
Varlıyam dünyada bir qarış səndən.

Xalıqın öündə ucadır başım,
Daim təzim edib mən baş əyərəm.
Yeyib qismətimi onun mülkündən,
Hər gün səcdə edib şükr eyləyirəm.

Mən boyda, buxunda səndən ucayam,
Bir az dərin düşün eylə kədər, qəm.

Əgər qismət olsa apara bilsən,
Artıq olacaqdır bir qarış kəfən.

Başına dolacaq fikir-münkirlər,
Gor evin günahla tamam dolacaq.
Tabutla qəbirə aparan zaman,
Sənin öz kəfənin qısa olacaq.

Əzab məleykəsi odlu şışlərlə,
Başına döyərək alacaq qisas.
Orda ullaq kimi anqıracاقsan,
Əməlin tutacaq orda sənə yas.

Xan bir az anlayıb narahat oldu,
Qəşş edib yixıldı, ayıldı sondan.
Düşündü bu çoban həqiqət deyir,
Doğrudan varlıdır bu çoban ondan.

Saray əyanları etdi tamaşa,
Onlar dayandılar yanlayan qoşa.
Çoban bircə qarış çox uca oldu,
Xanın ümidləri çırpıldı daşa.

İnmala söylədi çoban hamiya,
Ömrümüz qıсадır, etməyək biz qəm.
Üz-üzə dayanan mənim bu xandan,
Uzun olacaqdır bir qarış kəfən.

Xan gördü uduzub oyunda yaman,
Ona xoş gəlmədi kəsdiyi bu şərt.
Başına firlandı bu dünya onun,
Oyunda uduzmaq oldu ona dərd.

Xam idi, anladı böyük səhv edib,
Götür-qoy eyləsən bir işin dalın.
Dünyadan köçərkən ixtiyar olmaz,
Aparmaq çətindir dünyanın malın.

İnsan dünyaya lüt madər gəlir,
Var-dövlət toplamaq gəlir ona xoş.
Dünyanın sərvəti olsa da sənin,
Bir gün gedəcəksən yenə əliboş.

Xan söz tapanmadı desin çobana,
Məğlub olduğundan eylədi təmkin.
Duydu dünya malın əbəsdir yiğmaq,
Məhv oldu arzusu o, oldu qəmgin.

Xan Ərdoğanla qaldı sarayda,
Onunla təkbətək eylədi söhbət.
Yatmışdı qəlbində xəyanət xofu,
Zahiri aləmi büsbütün heybət.

Söylədi neçə yol çıxdın sınaqdan,
Dayandın qarşımada tamam üzü ağ.
Vuruldun qızıma çox inadla sən,
Çəkdin sən sinəmə dönə-dönə dağ.

Çalışdım neçə yol məhv edim səni,
Meydini aparam mən qollarımda.
Mənim arzularım çatsın məqama,
Əngəl olmayasan sən yollarımda.

Mənim niyyətlərim tamam puç oldu,
İçdiyim mey-şərab oldu zəhərlər.

Bütün sınaqlardan zəfərlə çıxdı,
Ölümlü yollarda çaldın zəfərlər.

Allahın hökmü var mənim əlimdə,
Bir əlimdə oddur, bir əlimdə su.
Məhvə də, əhvə də tamam qadirəm,
Mənim iradəmlə bəxş edilib bu.

Mən qəbul etsəm də dini-islamı,
Könlün narahatdır çəkmişəm mən dəm.
Allahdan öncədir od-alov mənə,
Odlara baş əyən atəşpərəstəm.

Tanrı yox, inamım yanan odlardır,
Odun içindədir mənim Allahım.
Mən Məkkə, Mədinə, Kəbə bilmirəm,
Harda tonqal yansa, odur dərgahım.

Mən deyə bilmirəm sənə sözümü,
Bənzət nəzərində yaralı quşam.
Hakimlik eyləyir istəyim mənə,
Öz doğma qızıma mən vurulmuşam.

Qəribə gəlcə də sənə istəyim,
Caizlik olsa da bu haqq yolunda.
Ələ alanmirəm istəklərimi,
Mundar bir sevda var mənim qanımda.

Sevirəm qızımı mənə canı-dildən,
Dayana bilmirəm kədərdən, qəmdən.
Dəliyə dönərək havalanmışam,
Bəlkə ağılm qaçıb istəkdən, qəmdən.

Oğuzun xaniyam gücüm böyükdür,
Bütün hökümləri verrəm dilimdə.
Bəşər övladını mən məhv edərəm,
Ölüm də acidir mənim əlimdə.

Düşmə bu sevdaya fikrini dəyiş,
Məni də sən qurtar möhnətdən, dardan.
Bir damçı saraya qan tökülməsin,
Davasız, ölümsüz sən çıx get burdan.

Əgər qərarını sən dəyişməsən,
Axacaq gözündən damçı-damçı yaş.
Torpaq olacaqdır sənin məzarın,
Qəbrinin üstündən boylancaq daş.

Ərdoğanın cavabı

Anlaya bilmirəm sənin dərdini,
Səndə qeyrət hissi görünür çox az.
Öz doğma qızını, doğma bacına,
Məhəbbət eyləmək sənə yaraşmaz.

Akı sən atarsan bir yaxşı düşün,
Balıqdan soyuqdur damarında qan.
Ata sevə bilməz doğam qızını,
Böyük bəla verər sənə Yaradan.

Oğuz ellərində yox belə adət,
Ata öz qızına etsin məhəbbət.
Tanrı buruğundan boyun qaçırı,
İblis kimilərdə olar bu niyyət.

Nə yer qəbul edər, nə də göy bunu,
Bəşər dara çəkər belə hər kəsi.
Şərəfi olanlar tutmaz belə iş,
Mundardan murdardır, onun nəfəsi.

Ata qeyrət rəmzi, şərəf deməkdir,
Namusu tutmalı göylərdən uca.
Mərhəmət olmalı onun qəlbində,
Yardım etməlidir yoxsula aca.

Müqəddəs borcudur ata olanın,
Övladın eyləsin vaxtından xoşbəxt.
Kral şahlara da qismət olmayıb,
Nə qızıl saraylar, nə tac, nə də təxt.

Sənin qızın sevir ürəkdən məni,
Əlindən alırsan sən istəyini.
Şərəfsiz olan da bu işi görməz,
Daim göstərir sən alçaq səyini.

Kəsmə yolumuzu qoy xoşbəxt olaq,
Bizə bədbəxtliyi sən bəxş eyləmə.
Alçaqlıq eyləmək nəyə gərəkdir,
Sevən ürəkləri batırma qəmə.

Ölüm, işgəncədən qorxum yox mənim,
Xəbərsiz yarandım xəbərsiz ölləm.
Allahın xofu var, mənim qəlbimdə,
Bölünməz ürəyi mən yarı bölləm.

Təkbətək döyüşə hazırlam sənlə,
Mənə hədə qorxu etmə bu qədər.

Ən çətin zamanda nikbin olmuşam,
Məndən uzaq olub daim qəm, kədər.

Atıldı taxtından tez oğuz xanı,
Əlini bir anda atdı qılınca.
Zəhəri tünd olan döndü ilana,
Sanki Ərdoğanı az qala sanca.

Ərdoğan dəf etdi hər bir həmləni,
Qətiyyən özünü heç itirmədi.
İkiəlliapisdı xanın boynundan,
Zariya-zariya xan inildədi.

Saldırdı qılınçı xanın əlindən,
Zərbədlər endirdi onun belindən.
Kəsərəm gücümle mən nəfəsini,
Alçaq sözlər çıxsa bir də dilindən.

Mən güzəşt edirəm bu dəfə sənə,
Azma sən yolunu qəti bir daha.
Çirkin niyyətini at bir tərəfə,
Şükər eylə həmişə qadir Allaha.

Allahın xofu var mənim qəlbimdə,
İblisi özümə mən güldürmürməm.
Bu dəfə mən sənə edirəm güzəşt,
Şərəfsiz olsan da məni öldürmürməm.

Ərdoğan qılınçı taxdı qınına,
Qürurla yeriyib çıxdı saraydan.
Duyuldu üzündə məgrurluq hissi,
Oxunu oxdana qoydu o yaydan.

Gilan gözəli

Axtarıb bağçada oğlan gözəli,
Daim intizarda narahat idi.
Onu çuğlamışdı daim qəm, kədər,
Onun məhəbbəti neçə qat idi.

Qəlbində gəzirdi qorxulu hisslər,
İnsan çox darıxar qalanda təkcə.
Onun ürəyinə tamam dammışdı,
Qalacaq arzusu onun ürəkdə.

Gördü Ərdoğani Gilan gözəli,
Onun sevgi hissi aşaraq daşdı.
Qəlbində pis hisslər yox oldu birdən,
Öpüb üz-gözündən o, qucaqlaşdı.

Dedi vüsal vaxtı gəlib çatmışdır,
Sanki nəzərimdə olmuşdum uzaq.
Gözləmək hər zaman zərər gətirər,
Qaçsaq bu yerlərdən bəlkə qovuşaq.

Açaq qəlbimizin pəncərəsini,
Azad bir məkanda gedib əyləşək.
Dinləyək qəlblərin sızıltısını,
Qəlbin istəyilə bir az dərdləşək.

Zülm çəkəcəyik daima burda,
Eşqmiz qalacaq hey intizarda.
Xəyanət edərək o, atam bizə,
Onda müsibət var, yox etibar da.

Qalsaq biz burada zülm çəkərik,
Bizim eşqimiz də, qəlbimiz təmiz.
Arzumuz məhv olar, yarımcıq qalar,
Dünyasın dəyişər məhəbbətimiz.

Atamda nə qədər qəddarlıq vardır,
Çalışır ayırsın o, səni məndən.
Növbənöv bəlaya o salıb bizi,
Söndürmək istəyir o, eşqimizi.

Eşqim bu həyatda yaşadır məni,
Məndən uzaq edir, kədəri, qəmi.
Könlümün sevgisi qanadlarımdır,
Məhəbbət dənizdir, eşqim də gəmi.

Ərdoğan maraqla süzdü gözəli,
Köksü həyəcanla hey səksənirdi.
Onda güclü idi, məhəbbət inam,
Qəlbində bir duyu hey gizlənmirdi.

Gilan gözəlinə açdı ürəyin,
Dedi qəlbindəki gizli diləyin.
İnsanlıq yolunu atan tam azıb,
Atan meyl salıb sənə istəyin.

Sənə aşiq kimi vurulub atan,
İtirib büsbütün o, qeyrətini.
Atalıq hissini yox, edib tamam,
Duydum sözlərində mən niyyətimi.

Onun istəyi ilə, qəlbi də murdar,
Ağlını itirib, yolunu azıb.

Batırıb büsbütün Oğuz adını,
Özünün diriykən qəbrini qazıb.

Yaman təəccüb etdi Gilan gözəli,
Bu dünya firlandı onun başına.
Süzdü yanağına onun göz yaşı,
Dedi nələr gəlir mənim başıma.

Ataya etiraz

Qüssə çox eylədi Gilan gözəli,
Gəldi atasının dərhal yanına.
Bilmədi qızına nə desin özü,
Qorxu, üşünmələr düşdü canına.

Söylədi bir başa Gilan gözəli,
Dedi pis niyyətlər gəzir qəlbində.
Mənliyi şərəfi tamam itirdin,
Düşdün tamam gözdən Oğuz elində.

Tamam itirmisən sən öz ağılinı,
Biabır olmusan Oğuz elində.
Qəlbində tutduğun alçaq istəyi,
Allah qəbul etməz, nə də ki, din də.

Ağıllı sən düşün, axı atasan,
Gərək insan görə, günahın, səhvin.
Müqəddəs bu borcu Xalıq bəxş edib,
Atalar qorusun qızın şərəfin.

Düşdüyün niyyəti at bir kənara,
Götür-qoy sən eylə sən ata təkin.

Sənə pis niyyətlər xeyir gətirməz,
Utan sən abrından, elindən çəkin.

İncitdin anamı dünyada nə çox,
Cavan yaşlarında atdı dünyasın.
Ona bu dünyada bir gün vermədin,
Həmişə tuturam, qəlbimdə yasın.

Balıq tək soyuqdur; damarında qan,
Elə bil yoxumuş sənin vicdanın.
Gəl Oğuz elindən sən abır eylə,
Müsəlmən eldir, sənin hər yanın

Sən mənim atamsan, mən də qızınam,
Dönürsən arsiza yoxdur heç qəmin.
Bilmirəm nə üçün doymur gözlərin,
Nə qədər sarayda vərdir hərəmin.

At bir tərəfə sən pis niyyəti,
Yaraşmaz bu sevda sənin yaşına.
Ata öz qızını heç sevə bilməz,
Bəlkə hava gəlib sənin başına.

Xoşbəxt eyləməyə borcundur sənin,
İlanlar yatmasın sənin qoynunda.
Ağıl, kamal ilə düşünməlisən,
Övladlıq borcu var sənin boynunda.

Sən sevə bilərsən qızın tək məni,
Ənlik, kirşan ilə sən bəzəyəsən.
Öpərək üzümdən bir ata kimi,
Tərifli sözlərlə əzizləyərsən.

Bir Oğuz igidin sevирəm çoxdan,
Sanki istəyimlə qanadlı quşam.
Açmışam ürəyin mən qapıların,
Ona könül verib mən vurulmuşam.

Kəsmə yolumuzu qoy qovuşaq biz,
Qoy qönçə bağlaşın arzularımız.
Bütün ürəklərdə qoy bahar olsun,
Ərisin ürəkdə həm buz, qarımız.

Cəngavər bir gəncdir sevdiyim oğlan,
Sal-sal qayalara sanki dirəkdir.
Onun amalını dəyişmək olmaz,
Bu Oğuz elinə daim gərəkdir.

Naqislik eyləsən bir azca əgər,
Ən ağır günlərdə tənha qalarsan.
Doğma ellərimiz nifrət bəsləyər,
Tamam xalq içində rüsvay olarıq.

Neçə yol atılıb o, meydanlara,
Zəncirlə sariyib daim belini.
Ölümlü, itimli yollara düşüb,
O, dardan qurtarıb Oğuz elini.

Susub daşa döndü bu Oğuz xanı,
Zəhərə çevrildi, qaraldı qanı.
Dönmək istəmirdi o inadından,
Tamam buz olmuşdu onun vicdani.

Düşdű xəyallara götür-qoy etdi,
Belə yaradıbdır məni yaradan.

Ərdoğan yolumda bir maneədir,
Gərək tez götürəm onu aradan.

Məkr, hiylə ilə toruma salam,
Dağıdam bu yolla mən dərdi, qəmi.
Hər kəsin qəlbində bir arzusu var,
Çatdırıram vüsala gözəl həmdəmi.

Hər istək yolunun bir çarəsi var,
Yolunu tapasan gərək bir təhər.
Güclü rəqibimi dəf etmək üçün
Şərabın içinə qatam mən zəhər.

O, cəngavər olsa da, mən də ki, xanam,
Hökmdar mən olum yolumu kəssin.
Hökmümdə ölüm var, həm də mərhəmət,
Mənim qabağında o gərək əssin.

Xanın xəyanəti

Çağırdı yanına o, Ərdoğanı,
Ürəyi bulandı, qaraldı qanı.
Nəzərdə görkəmi insan olsa da,
Qətiyyən yox idi, onun vicdanı.

Üzdə çox mehriban, ürəkdə qəddar,
Dağlar tək qalandı qəlbində qəm, dərd.
Mülayim bir tərzdə əyləşin dedi,
Hiylə dağarcığı, qəlbi tamam sərt.

Şirin sözlər ilə tərif eylədi.
Dedi cəfa çəkdin elin yolunda.

Sənin iardəndə qətiyyət vardır,
Pələngin gücü var sənin qolunda.

Badələr qaldıraq şərəfinə biz,
Dağılsın ürəkdən kədərin, qəmin.
Sarayda mənimlə son şadlıq eylə,
Oldun ürək dostu, mənim həmdəmim.

Düzdür sərtlik etdim, peşman olmuşam,
Məni əhv eyləyib bağışlaysırsan.
Bilirsən axı mən mahalda xanam,
Məni el içində alqışlayasan.

Baş vəzir eylərəm səni özümə,
Sarayda şən keçsin sənin həyatın.
Neçə-neçə gözəl hərəmin olsun,
Dillərin əzbəri olsun bu adın.

Ərdoğan bir anda düşdü şübhəyə,
Xanla yaxın olmaq büsbütün ardır,
Tora salmaq üçün fürsət axtarır,
Düşündü burada bir hiylə vardır.

Xan badə qaldırdı, vursun badəyə,
Ərdoğan səbrlə bir az dayandı.
Əlində tutuduğu içmədi meyi,
Onda xana qarşı şübhə yarandı.

Ərdoğan badəsin uzatdı xana,
Dedi sil qəlbindən kədəri, qəmi.
İçərək gə əvvəl sən feyziyab ol,
Əlində tutduğum mənim badəmi.

Etiraz eylədi xan məsləhətdən,
Geri çəkilmədi, qəti niyyətdən.
Birlikdə bir içək meyi, şərabi,
Bir az uzaq olaq, kədərdən, dərddən.

Sanki xəyanəti o, bildi şərəf,
Əlini apardı qılınca tərəf.
Saldı bilə-bilə özün çətinə,
Başından çox böyük eylədi o, səhv.

Cəngavər tez duydu xəyanət torun,
Mülayim o qəlbi tamam oldu sərt.
Xanın qılincını saldı əlindən,
Xainə vermədi qətiyyən fürsət.
Dağıldı badədən zəhər hər yana,
Xanın öz istəyi qaldı yarımcıq.
Yaralı qaban tək qışqırkı bərkədən,
Onu Ərdoğanla yarandı acıq.

Bütün gözətçilər çəkib qılındı,
İgid cəngavərə etdilər həmlə.
Pozmadı Ərdoğan qəti qürurun,
Çıxdı o, saraydan kef ilə, dəmlə.

Sevgililər

Fikirlə keçirdi saray bağından,
İgindin fəxr ilə çəkilər adı.
Boylandı o, bağın hər tərəfinə,
Gilan gözəlini çox soraqladı.

Gül-çiçək içində gəzirdi gözəl,
Çələng hörmək üçün bür-bür düzürdü.
Onun məhəbbəti bəlalı idi,
Onu hicran eşqi tamam üzürdü.

Ərdoğana tərəf sataşdı gözü,
Düşüb həyəcana bərkdən ağladı.
Kədəri, qüssəni atıb bir yana,
Sevdiyi igidi o, qucaqladı.

Öpdü Ərdoğanın o üz-gözündən,
Dedi ayrılığa yoxdur taqətim.
Əgər səbr eyləyib bir az gözləsən,
Daha pis olacaq bil aqibətim.

Qaçır uzaqlara bu yerdən məni,
Qəfəsdən qurtulsun məhəbbətimiz.
Qoy pərvaz eyləsin arzularımız,
Hicran əzabından qurtaraq təmiz.

Atamın niyyəti tamam başqadır,
Dünyada qazanıb o, xeyli lənət.
Mənim anama da gün vermədi o,
Onun vicdanı da tamam xəyanət.

Xan zor işlətdi

Yaman qəzəbləndi xan bu sevadan,
Yanına çığırdı o, sərkərdəni.
Tap gətir yanına əlüstü onu,
Mənə qılınc çalıb hərbə gedəni.

Dərisin dabandan mən soyum onun,
Axıb damarlardan tökülsün qan da.
Duysun zərbə qədər hökmümü mənim,
Çürüsün əbədi o, daş zindinda.

Mənə Ərdoğanın həmlə etməyi,
Nə haqqa sığınar, nə də ki, dinə.
Onu sən taparaq əsir etmisən,
Boynun vurulacaq onun yerinə.

Amma bir cəhəti unutmayın siz,
Qolunda qüvvət var, güclüdür yaman.
Fürsəti qətiyyən əldən verməyin,
Aslandan, pələngdən güclüdür tamam.

Baş əydi öñündə xanın sərkərdə,
Dedi çarə vardır düşdüyüñ dərdə.
Mənə sona çatdırram onun oynunu,
Vuraram qılıncla onun boynunu.

Bilirsən əzəldən sənə sadiqəm,
Döyüş meydanında aslanam, nərəm.
Cismimi ataram qəbr evinə,
Sənə mən canımı fəda eylərəm.

Şeypurlar çalındı aləm qarışdı,
Bütün döyüşçülər mindi atalara.
Əllərdə nizələr, əmud, qılınclar,
Düşdülər tələsik onlar yollara.

Ərdoğan tək idi, qalmışdı tənha,
Əvvəldən tapmışdı dərdin, çarəsin.

Kifayət qədərcə onda güc vardı,
Həmlə edənlərin kəssin nəfəsin.

Ancaq çox düşündü, daşındı bir az,
Bəndəni yaradıb Böyük Yaradan.
Heç kəsə qətiyyən zərbə vurmadan,
Qovğasız bir səmtə getsin oradan.

Əldəki qılınıcı qoydu qınına,
Sinəsi alıtından qəlb inildədi.
İgidlər nahaqdan qanlar axıtmaz,
Ölümlər, itimlər o, istəmədi.

Gilan gözəlini tapdı bir təhər,
Dedi biz buralardan gedək uzağa.
Həmlə edənlərdən qorunmaq üçün,
Qalxaq sıldırımlı hündür bir dağa.

Gilan gözəlinin məsləhətilə,
Dərhal uzaqlaşdı onlar oradan.
Ölüm də, itim də qaldı arxada,
Onlara ruh verdi böyük Yaradan.

Qarşıda var idi üç yol ayrıçı,
Biri gedər-gəlməz, biri qayıdan.
Bu yol ölümündən də dəhşətli idi,
Biri cəhənnəm tək insanı udan.

Onlar səbr edərək fikirləşdilər,
Hansı yol onlara çox fayda verər.
Müdrik yol göstərən arzuladılar,
Yalnız çox bilmışlər düz yol göstərər.

Müdrik qocanın məsləhəti

Bir duman yarandı gözlər öündə,
Nə dağlar göründü, nə ki, qaya.
İlahi qüdrəti möcüzə oldu,
Duman bir andaca döndü qocaya.

Saqqalı qurşaqdan idi qocanın,
Dünyada görmüşdü barış, vuruşlar.
Alnında çox dərin izlər salmışdı,
Axırət yoluna bənzər qırışlar

Qaşlar ağarmışdı bəyaz qar kimi,
Kirpiklər dönmüşdü sanki nizəyə.
Yaxşı əməllərin yolcusu qoca,
Ömrün həsr etmişdi zəkaya, səyə.

Qoca aram-aram başladı sözə,
Dedi eşq əridər ürəyin buzun.
Tamam möcüzədir bu fani dünya,
Dünyanın qayğısı uzundur, uzun.

Vəfa qalmayacaq bu dünya sizə,
Bu sırlı torpaqda kimlər yatıbdır.
Gəlib bu dünyaya nə qədər insan,
Hər kəsi güldürüb, gah da ağladıbidir.

Sən qədəm qoyduğun torpağın altda,
İnsan cəsədləri dönüb torpağa.
Ümidi bağlama fani dünyaya,
Dünya qəm gətirib kefə, damağa.

Yığıb bağlar boyda insanlar sərvət,
Məzuma etməyib qətiyyən hörmət.
Nə verib əlindən tutub alıbdır,
Son anda insana dünya olub dərd.

Eşq məhəbbətdə ötəri olub,
Dəyməyib insana onun faydası.
Nə qədər yaşasan əbəsdir əbəs,
Mələklər tutarlar bəndəyə yası.

Tapın sözlərimdə dərin mənamı,
İnsanda olarsa əgər xoş niyyət.
Bu dünya durduqca yenilməz qalır,
Əbədi yaşayır eşq-məhəbbət.

Əgər siz qovuşsaz fani dünyada,
Heç kəs salmayacaq sizi heç yada.
Daim qovuşarsız əbədiyyətə,
Dönərsiz əbədi «Oğlan-qız» ada.

Dinləsəz sözümü olmasız peşman,
Fələkdən daima güc alarsınız.
Sonradan gələnlər salacaq yada,
Dönüb əfsafəyə yaşayarsınız.

Gilan gözəlinin yapış əlindən,
Eşit xoş sözləri onun dilindən.
Doyunca busə al dodaqlarından,
Əlinlə sığal çək onun telindən.

Ürəkdə qalmasın heç arzuların,
Qovuşub vüsala onu razı sal.

Şirin öpüslərə qərq elə onu,
Bu acı həyatdan həm də razı qal.

Qoy külə dönəməsin heç arzuların,
Yayda zirvələrin əriməz qarı.
Fəsillər kimidir bu dünya tamam,
Xəzana çevrilir ömrün baharı.

Daşlara çevrilib yaşayacaqsız,
Sizdən uzaq olar həm bəla, qada.
Əfsanə olacaq məhəbbətiniz,
Salacaq nəsillər sizi hey yada.

Ulduzlar parlayar başınız üstə,
Günəş sönsə belə sönməyəcəksiz.
Fərqli olacaqsız siz insanlardan,
Çürüyüb torpağa dönəməyəcəksiz.

Tutun üzünüüzü uca göylərə,
Könüldə nə varsa, aləmə yayın.
O qadir Allahdan diləyin istək,
Dürlü kəlamları siz sadalayın.

Yaradan eşidər, mərhəmətlidir,
Deyin sözünüüzü çəkin dərin ah.
Qaldırın əlləri sidq ilə göyə,
Deyin daşa döndər, ey Qadir Allah.

O, müdrik qocanı dinlədi onlar,
Bu dünyagörmüşə xeyli baxdılar.
Ədəblə önungdə onlar baş əyib,
Sonra yavaş-yavaş dağa qalxdılar.

Üzük tək dövrəyə alındı onları,
Haray, qaşqırıqlar hey yüksəlirdi.
Bir azca qalırdı olsun təhlükə,
Qabaqda o xanın özü gəlirdi.

Zəhmində var idi qisas, intiqam,
Qəlbində xəyanət hey dolaşırıdı.
İgid Ərdoğani öldürmək üçün,
Həmlə etmək üçün hazırlaşırıdı.

Zərbilə tulladı iti nizəsin,
Sonra qılincına atdı əlini.
Hansı söz qalmadı yaman deməsin,
Qılinc vurmaq üçün əydi belini.

Nə qədər çalıssa, çatmadı gücü,
İstədi istəyin çatdırısın sona.
Axı cəngavərlə o, vuruşurdu,
Qətiyyən güc gələ bilinməzdi ona.

Xanın mindiyi at düşdü kəməndə,
Xan aşdı atından yixıldı yerə.
Əsdi qorxusundan itirdi özün,
Bir tərəf uçurum, bir tərəf dərə.

İstədi qılıncla vursun zərbələr,
Ərdoğan alçaqsan ona söylədi.
Dedi zülmün sənin çatıbdır ərşə,
Onú cəhənnəmə vasil eylədi.

Torpağın üstündə xan qıvrılırdı,
Sonra ayı kimi bərkdən bağırıdı.

Əməli naminə can verən zaman,
Qoşunu köməyə o, çağırırdı.

Atlı qarışqa tək gəlirdi qoşun,
Çay təkin axacaq nahaq al qanlar.
Fəryadlar qapacaq boş yerə əbəs,
Əzab çəkəcədi yenə vicdanlar.

Əfsanəyə dönen həqiqətlər

Ərdoğan dayandı, səbr eyləyərəm,
Gilan gözəlinin tutdu əlindən.
Dikdi gözəlini uca göylərə,
Əlvida kəlməsi qopdu dilindən.

Son dəfə göylərdən uddu havasın,
Bu fani dünyanın gördü cəfasın.
Açı şərbətini daddı dünyanın,
Qara taleyinin çekdi cəfasın.

Söylədi ilahi nədəndir belə?
Zılımı eylədin firon, şah, kral.
Hər nə eylədiyin sirr-mözüzədir,
Çiçəkdən yaratdın həm zəhər, bal.

Gilan gözəlinə dikdi gözlərin,
Mənalı-mənalı hey baxdı dərin.
Öpüb üz-gözündən o gülümsədi,
Yanaraq kül oldu son ümidlərim.

Ötdü zaman-zaman neçə əsrlər,
İnsanlar sinaqla daim işlədi.

Onlar cavan qaldı, qoca dünyada,
Dillərə düşərək əbədiləşdi.

Onların sevgisi döndü dastana,
Yaşadı qəlblərdə xatirələr tək.
Dönər gülüstana bahar ayları,
Biri bülbül olar, biri də çiçək.

Tanrı məhv eyləyər zülm edən kəsi,
Allahı sevənlər dözərlər taba.
Gilan şəhəri də tarı-mar oldu,
Bu dünya durduqca qaldı xaraba.

İki tarix vardı indi burada,
Biri Oğlan-Qızdır, biri də Gilan.
Əfsanəyə döndü, Gilan gözəli,
Bu fani dünyanın hər işi yalan.

Gəlimli, gedimli, ölümlü dünya,
Hər kəsə veribdir sonda cəfasın.
Yaranan bəndəyə vəfəsiz olub,
Tutub qəbr evində o kəsin yasın.

EPİLOQ ƏVƏZİ

Neçə əsrlər boyu yaddaşlarda dərin izlər salan, karvan-karvan nəsillərin maraq və heyranlıqla ziyarət etdiyi «Oğlan-Qız» qalası insanların qəlbində əbədiləşərək əfsanələşmiş və unudulmayan xatirələrə çevrilmişdir. Gilan gözəlinin və Elşənin doğvlub-böyüdüyü və ərsəyə çatdığı tarixi köklərlə bağlı əzəmətli Gilan şəhəri Tanrıının iradəsi ilə yerlə-yeksan olmuş və xarabazara çevrilmişdir. Tari-mar olmuş bu şəhərin yüz minlərlə əhalisi uçurulmuş evlər altında qalıb məhv olmuş cüzi bir hissəsi sağ qalaraq tayfa və qəbilələrə bölünüb Gilan şəhərinin günbatan, gündoğan və aybatan dağlıq ərazilərindəki düzən, dağətəyi və dağlıq sahələrində məskunlaşmışlar. Həmin kəndlərin qədim adları—Sonbatan (Sabir kəndi), Gündoğan (Qoşa Dizə kəndi) Aybatan (Baş Dizə kəndi) Şam (Gilançay kəndi) dildən-dilə keçərək bu günümüzək gəlib çıxmışdır.

«Oğlan qız» qayası da Gilan şəhərindən 4-5 kilometr aralıda —Günbatan və Aybatan kəndlərinin qərb hissələrində yerləşir.

«Oğlan-Qız» qalasına yaxın və uzaq ərazilərində yerləşən kənd və şəhərlərin tarixi hadisələrlə bağlı adları olub. Lakin zaman-zaman bəzi adamların əqli dayazlığından əmələ gələn ulu keçmişimizə soyuqluğu, tarixi köklər və qaynaqlarla bağlı ərazilərin təmtaraqlı, bəzəkli adlarla əvəz edilməsinə gətirib çıxarmış və möhtəşəm keçmişimizin üstündən qara xətlər çəkilmişdir. Bu da ululuğumuzun keçmişimizin saxtalaşdırılması və itirilməsinə gətirib çıxarmışdır. Gilan gözəlinin və Ərdoğanın doğulub böyüdüyü və ərsəyə çatdığı Gilan

şəhəri Tanrının hökmü ilə yerlə-yeksan olmuş və xarabazara çevrilmişdir.

Zəngin tarixmizin itirilməsi, yer-yurd adlarının dəyişdirilərkən saxtalaşdırılması qəlp pul kəsilməsi kimidir. 1950-ci ildə xalqının qənimi, Azərbaycan KP MK-nin cəllad xislətli birinci katibi Mir Cəfər Bağırov Azərbaycan xalqının bütün ziyalılarının amansız qənimi olduğu kimi şəhər, qəsəbə, kənd və ərazi adlarının dəyişdirilməsində də zəngin tarixmizə ağır zərbələr vurmuş, 2500 il tarixə malik olan Günbatan kəndinin adının Sabir, Gündoğan kəndinin adının Qoşa Dizə, Aybatan kəndinin adının Baş Dizə, Şam şəhərinin adının Gilançay qoyulmasına göstəriş verilmişdir.

Rayonumuzun ərazisində 45-ə qədər tarixi köklərlə bağlı kəndin adı dəyişdirilərək «oyuncaq», «qondarma» adlar qoyulmuşdur.

İran şahı Şah Abbasın hökmranlığı dövründə Ordubad şəhəri digər Güney Azərbaycanın şəhərləri kimi onun himayəsində olmuşdur.

Əslən Vənənd kəndindən olan Hatəmxan Ordubadi, şah Abbasın birinci vəziri olan Allahiverdi xandan sonra ikinci ağıllı, mötəbər vəzirlərindən olmuş, şah Abbasın xüsusi hörmətini qazanmışdır.

Mənbə və rəvayətlərə görə Ordubad sözü bəzi səbəblərə görə yaranmışdır. Bir rəvayətdə deyilir ki, Ordubad ərazisində Şah Abbas güclü ordu saxlayırıdı. Həmin zamanlarda güclü quraqlıq və qıtlıq oldu, şəhər əhalisinin böyük bir qismi və eləcə də Şah Abbasın ordusu acından korluq çəkdi. Vəba xəstəliyi peyda oldu. Ordunun bütün əsgərləri kütləvi sürətdə məhv oldu. Elə həmin zamanlardan bu ərazi Ordu bat, sonradan isə Ordubad kimi adlandı.

Digər bir rəvayətə görə şəhərin əhalisinin eksəriyyətinin ovurdu batıq olur. Ona görə də bu ərazi ovurdubatiqlar, sonradan Ordubad kələmə kimi yaranmışdır.

Başqa bir mənbəyə görə əvvəl bu ərazi yarı kənd, yarı qəsəbə şəklində olmuş, strateji əhəmiyyət kəsb etdiyi üçün bu ərazidə ordu saxlanmış, ordunun köməyi ilə şəhərdə tikinti və abadlıq işləri aparılmış, Orduabad sözündən «Ordubad» sözü yaranmışdır. Yəqin ki, bu rəvayətlərin nə dərəcədə doğru, yaxud yanlış olduğunu dünyasını dəyişmiş müdrik qocalar daha dəqiq deyə bilərdi.

Şəhərin cümə məsciddində bir daş lövhənin üzərində belə yazılmışdır: Biz yumurtanın 40-nı bir qəpiyə yedik. Vay bizdən sonra gələnlərin halına.

Məscidin girəcəyində nəqqaş və xəttatların daş löhvə üzərində Sasani hökmdarlarından olan Hörmüzün oğlu Bəhram Gurun iki şir arasından şah tacının götürülməsi epizodu təsvir edilmişdir.

Rəvayyətlərin birində deyilir ki, Şah Abbas Quzey Azərbaycanın Qəzvin şəhərindən (Qəzvin-Azərbaycan şəhəridir). Uzun əsrlər Günyeli, Qüzeyli Azərbaycanın, İran məmləkətinin paytaxtı olmuşdur). Ordubad şəhərinə qonaq gəlir. O, Vəziri Hatəm xan Ordubadiyə deyir ki, gəl atlara süvar olaq məmləkətin bu inci ərazisini gəzək. Onların hər ikisi Ordubad xanı ilə gəzintiyə çıxırlar. Əvvəl atları Ordubadın Gündoğan tərəfinə çapırlar. Onlar orada sıldırımlı Kótam, Kilit dağlarından başqa heç nəyə rast gəlmirlər. Sonra onlar şəhərin Şər şəhr tərəfindən şimala tərəf atlarını qovurlar Əndəmic və Nüs-nüs dağlarından başqa heç nəyə rast gəlmirlər. Sonra şəhərin cənubuna tərəf atlarını çapırlar. Daşlı çinqılı Ordubad

düzü, Siyarut Nənəmçay, Dədəmvay dağlarından başqa heç nəyə rast gəlmirlər.

Şah Abbas Hatəm xan Ordubadidən soruşur.

Bəs mənim mərdumlarım (yəni əhalim) bu ərazilərdə nə ilə qidalanır. Hatəm xan Ordubadi deyir: – Qibleyi aləm, sağ olsun bu ərazilərdə yaşayınlar daşdan çörək çıxarırlar. Daşları yarıb aralarına həm toxum səpir, həm də ağaç əkirlər.

Şah Abbas əlini bığına çəkib gülür və ərz edir ki, mərhaba bu torpağa, bu elə! Mən də Ordubad şəhər əhalisini və onun bütün ərazilərində yaşayanları vergi, töyçüdən-xumsdən azad edirəm. Bir zamanlar Şah Abbasın verdiyi fərman Ordubad şəhərinin cümə məscidinin divarındaki daş kitabədə bu gün də hələ də durur.

1979-cu ildə Qərbi Ukraniyanın Xmelnitski vilayətində istirahət edirdim. Həmin turu bazada polyaklar, çexlər, rumınlar, albanlılar, bolqarlar da istirahət edirdilər. Turu baza beynəlmiləl idi. Həmin ərazidə çox sayıda təhlükəsizlik əməkdaşı var idi. Yerli əhalidən kimsənin xarici vətəndaşlarla ünsiyyətdə olmasına imkan vermirdilər. Turubazanın gölə tərəf səmtində 70-75 yaşlı saçları ağ, qıvrımsaçlı bir qoca skamyada oturub əl ağacına söykənər, dinməz-söyləməz ətrafa tamaşa edərdi. Mənim əzəldən xarici ölkələrin vətəndaşlarına marağım çox idi. Mən həmişə oraya gələr, onun əyləşdiyi skamyada oturardım. Ona altdan-altadan diqqət yetirərdim. Bu şəxs avropalıdan çox qafqazlılara oxşayırdı.

Günlərin birində onun lap yaxınında əyləşdim. Kefi saz idi. Ağzından şərab qoxusu gəlirdi. Birdən əlini başına çəkərək dedi:

Nu, daroqoy, kak tvoya dela?
—Sposibo — dedim

Vı otkuda?

– İz Baku – dedim.

Birdən sanki mözüçə baş verdi. O, azərbaycanca Bakının harasından olduğumu soruşdu. Təəccübə ona baxaraq –Naxçıvandanam – dedim.

O, bir az fikrə getdikdən sonra soruşdu:

–Naxçıvanın harasından?

–Ordubadlıyam – dedim.

Qoca bir müddət dinmədi. Sonra ipək yaylığını cibindən çıxarıb yaşarmış gözlərinə tərəf apardı. Əyilib alnimdan öpdü. O, maraq hissi ilə soruşdu:

– Şəhərdə yaşayırsan, yoxsa kənddə?

Mən təəccübə Sabir kəndində yaşadığımı dedim.

Qoca bir az duruxdu.

Mən oralarda Sabir adında kəndin olduğunu ağlıma gətirmirəm –dedi.

Sonra əlavə etdi ki, dediyin ərazilərdə Aza, Sonbatan, Gündoğan, Aybatan, Şam, Düylün, Dəstə, Əylis kəndlərini yaxşı tanıyıram.

Məəttəl qalmışdım. Onun dədiklərində həqiqət var idi. Dediyi Aza, Düylün, Dəstə, Əylis kəndləri bu gün də vardi.

Sonbatan, Gündoğan, Aybatan və Şam kəndləri haralar ola bilərdi?! Nə qədər yalvardımsa ağsaçlı qoca nə adını dedi, nə də hansı kənddən olduğunu.

Dedi mən də o kəndlərin birindənəm. Allah Hitlerin bəlasını versin. Təzəcə evlənmişdim. 9 ay sonra, 1941-ci ilin may ayında bir qızım oldu. Qızımı doyunca qucağıma ala bilmədim. Müharibə başladı. Məni də cəbhəyə apardılar. Özüm top alayının komandiri idim. Stalingrad cəbhəsində vuruşurduq. Ağır döyüslər gedirdi. Azı 30-a qədər almanların «Bəbir» tipli tankını

vurmuşam. Döyüslərin birində aləm qarışdı. Nə olduğunu bilmədim. Gözlərimi açanda özümü alman qospitalında gördüm. Mən sağ ciynimdən və böyrümdən yaralanmışdım. Məni müalicə edib sağaltdılar.

Sağaldoqdan sonra mənə alman zabitləri təklif etdi ki, bizə xidmət et. Əgər inkar etsən gülələnəcəksən. Düzünü deyim, can şirin olur. Ölmək istəmirdim. Ailəm var idi. bir də ki, vətən eşqi ilə yaşayirdım. Düşündüm ki, imkan olan kimi qoçacağam. Almanınların dediyinə razı oldum. 1943-cü ildə Stalinqrad döyüslərində ruslara əsir düşdüm. Cox çətinliklə də olsa. Əsirlilikdən qaçdım. Almaniyaya gəldim. Atilla adında bir qızla tanış oldum. Qoca ata-anası vardı. Təsərrüfat işlərində onlara köməklik edirdim. Atillanı sevdim. Biz müsəlman qaydası ilə evləndik. Üç oğlum və Raya adında bir qızım oldu. Stalin qərar vermişdi ki, müharibədə əsir düşənləri gülələyəcəklər. Ona görə də geri qayıtmadım. Övladlarımı böyütdüm. Qızım həkimdir, Parisdə ərdədir. Oğlanlarım mühəndisdir. Kiçik oğlum hərbi təyyarəcidir. Özüm təqaüdçüyəm. Həyat yoldaşım 1971-ci ildə dünyasını dəyişib. İldə bir dəfə buralara gəlib uzaqdan da olsa Vətənimin qoxusunu alıram. Qoca bu sözləri deyə-deyə göz yaşları tökürdü.

Yer, 'yurd adlarının bilrəkdən dəyişdirilərək uydurma, qondarma adının qoyulması vətəndən uzaqlarda yaşayan, yaxud didərgin düşən insanların çəş-baş qalmasına səbəb olmuşdur və bu gün də olmaqdadır.

Demə, tarixi köklərlə bağlı olan yer-yurd adlarının yeniləşdirilməsi riyakar xristian siyaseti olmaqla bərabər, kimliyimizi saxtalasdırıb məhv etmək deməkmiş...

Son

*Ordubad-Baki-Təbriz
25 dekabr 2009- 6 iyul 2010-cu il*

MÜNDƏRİCAT

Əbədiləşən həqiqətlər (ön söz).....	4
«Oğlan-Qız» əfsanəsi, yaxud Gilan gözəli.....	8
Gəmi qayaya çırpıldı.....	8
İnsan məskən salır.....	11
Epiloq əvəzi	109

*Nəşriyyat redaktoru: Səadət İsmayılova
Korrektoru: Günay Allahverdiyeva*

Yıgilmağa verilmişdir: 11.VI. 2010.
Çapa imzalanmışdır: 28.VI. 2010.
Kağız formatı A4. Şərti çap vərəqi: 7
“Times Az Lat” qarnituru. Tirajı 150

*Tağı Şabanoglu. “Oğlan-qız əfsanəsi, yaxud Gilan gözəli”.
(Əfsanə). Naxçıvan, “Məktəb”, 116 səh.*

“Məktəb” nəşriyyatı
Naxçıvan 2010

2002-ci ildən Azərbaycan Yaziçilər və Jurnalistlər Birliyinin üzvü olan Tağı Şabanoğlu Ordubadın Sabirkənd kəndində müəllim ailəsində anadan olmuşdur. Naxçıvan Dövlət Universitetinin ilk məzunudur. 50 ilə yaxındır ki, bədii yaradıcılıqla məşğul olur. Müntəzəm olaraq yerli və mərkəzi qəzet və jurnallarında, Naxçıvan radio-televiziyasında çıxışlar edir. «Filial lətifələri», «Bir şair ömrü», «Dünya, səndən gileyliyəm», «Nurlu yolun elçiləri», «Haqq yolun qurbanları», «Səpi özümüzdən olan baltalar», «Bütün Müsəlmənlər bilməlidirlər», «Ürmiyadan Kərbəlaya», «Gəlimli-gedimli dünya», «Ölümlü-itimli dünya», «Xilaskar sərkərdə», «İblis yaşayır», təmsil, lirik şer, nəşr əsərlərin və eləcə də «Ağır günün dostları» tarixi-bədii romanın müəllifidir.

Tağı Şabanoğlu «Oğlan-qız əfsanəsi, yaxud Gilan gözəli» kitabı ilə yenidən oxucuları ilə görüşür.